

Slovenski Pravniki

Glasiilo društva „Pravnika“ v Ljubljani

VSEBINA:

1. Dr. Juri Štempihar: Prenos premičnin in terjatev v zavarovanje . 49
2. Anton Lajovic: O mejah materialnega pravnega vodstva v civilnem postopku 65
3. Dr. Avgust Munda: Preklic predloga (§ 85 Kz.) in umik zasebne tožbe 72
4. Književna poročila 81
5. Razne vesti 88

Prilogi: Dr. Franc Skabernè: Slovenski advokati in javni notarji v književnosti, znanosti in politiki.

Kazala k II. knjigi Odločb stola sedmorice odd. B v civilnih stvareh.

V LJUBLJANI 1936

UREDNIK: DR. RUDOLF SAJOVIC

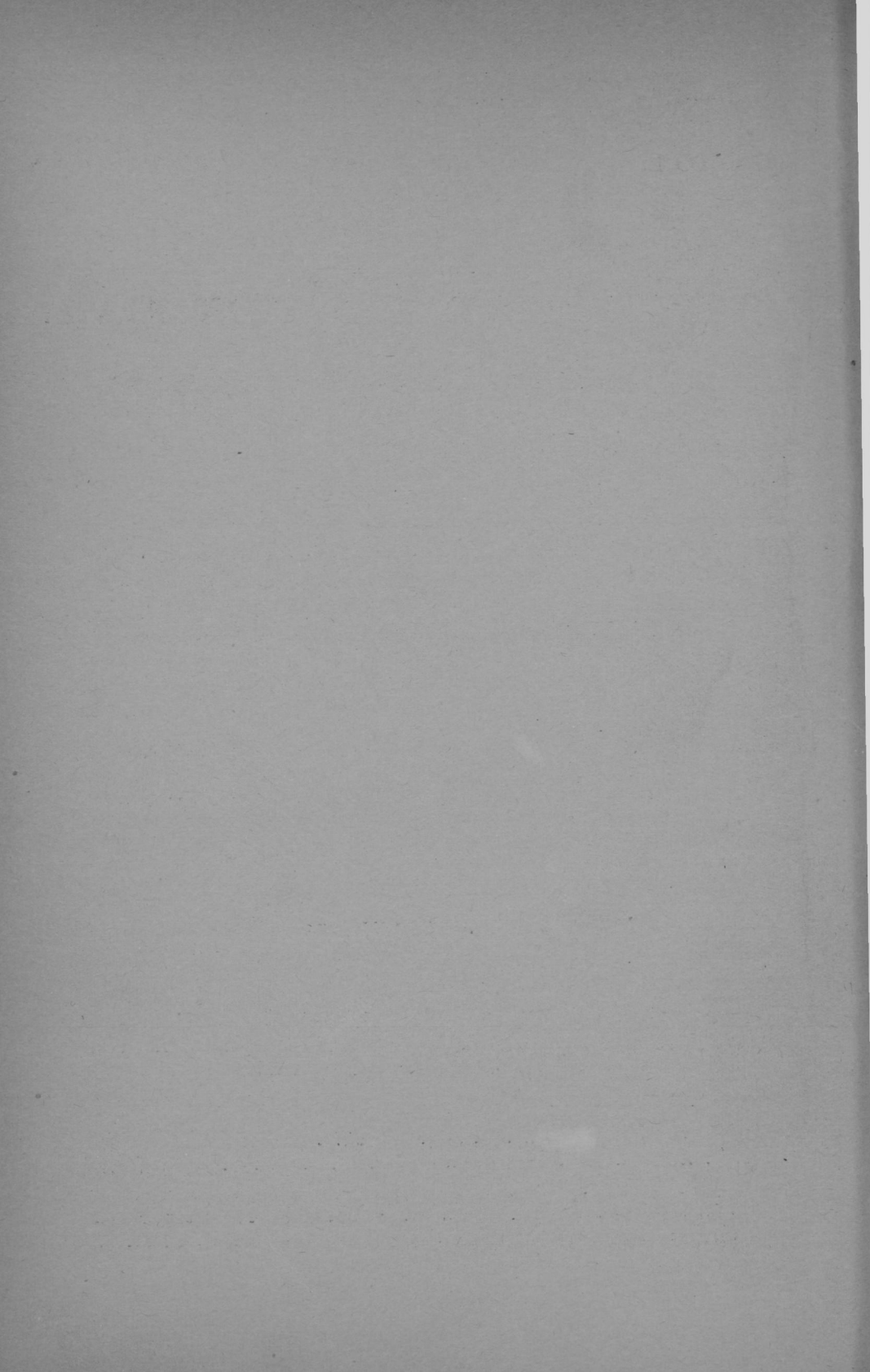
Tiskali J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.

Rokopisi naj se pošiljajo:

Uredništvo „Slovenskega Pravnika“ v Ljubljani, Bleiweisova cesta 16/I

Izhaja mesečno. — Naročnina 60 Din na leto

Članarina (naročnina) naj se nakazuje na čekovni račun Poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani št. 11.870 (Društvo „Pravniki“ v Ljubljani).

Slovenski Pravniki

Leto L.

Ljubljana, aprila 1936.

Štev. 3.—4.

Prenos premičnin in terjatev v zavarovanje.*

Dr. Juri Štempihar.

I.

Sedes materiae je § 10 Stz., ki se glasi:

„Kolikor ne odreja ta zakon kaj drugega, veljajo določbe o ločitvenih upnikih tudi za one osebne upnike stečajnega dolžnika, ki so v varnost¹ svojih zahtevkov pridobili določene dele njegove imovine, zlasti njegove knjižne terjatve“. Na to določbo se kratko sklicuje § 15 Zpr. V obeh navedenih zakonih so še posamezne določbe, ki pa se nanašajo samo na postopek. To je vse, kar imamo de lege lata.

Ustanova, katero je zakonodavec tako bagatelarno odpravil, ima pa za sabo nad 2000 let zgodovine in ustreza pereči potrebi praktičnega življenja. Nekateri narodi imajo o tej stvari že bogato slovstvo in sodstvo;² pri nas predmet še ni obdelan. Naših odločb je bilo moči zaslediti samo troje: Themis VII: 119, VIII: 607 in 804.

*) Kratice: Právník: glasilo pravniškega društva v Pragi; GZ.: öst. allg. Gerichtszeitung; ZBL.: Gellers Zentralblatt; JurBl.: Juristische Blätter. Naslednja dela so citirana samo z imenom avtorja, in sicer Chloupek, Výhrada vlastnictví v Právníku 1929 str. 385 nasl.; Demelius, Pfandrecht an beweglichen Sachen; Dernburg-Sokolowski, System des röm. Rechts 1911; Ehrenzweig, System des öst. allg. Privatrechts; Eysn, Rechtsgestalt des Buchforderungseskompts v JurBl. 1914 št. 3—10; Fröhlich, O zajišfovacím postupu peněžních pohledávek v Právníku 1929 str. 532 nasl.; Heyrovský, Dějiny a system římského práva soukromého, 1910; Horn, Rechte als Objekte des Pfandrechts; Klang, komentar odz.; Korošec, Rimsko pravo I/1; Krčmář, Právo občanské, I. do V. del; Maroi, Cenni storici della costituzione di pegno sulla stessa cosa a favore di creditori diversi v Rivista del diritto commerciale, 1927 I. del str. 595 nasl.; Sedláček, Obligační právo, I. do III. del; Siebert, das rechtsgeschäftliche Treuhandverhältnis 1935. —

¹ Podčrtal pisec.

² Glede nemškega, francoskega in angleškega slovstva Siebert str. XIX do XXXII; glede avstrijskega Klang §§ 424; III, 1592; III in Ehrenzweig §§ 208, 329; III: 3; glede češkega Právník 1929 str. 401, Krčmář III str. 74, 184, Sedláček I, t. 407, Weissov dodatek pri Klangu str. 811. Glede laškega pozitivnega prava ni bilo mogoče ničesar najti. — Citirani so samo tisti viri, ki so bili na razpolago.

Spričo tega je naravno, da ni pravega nazivja.³ Nemci pravijo „Sicherungsübereignung“, kadar gre za telesne stvari in „Sicherungsabtretung“, če gre za terjatve. Za oba primera je prof. Krčmář ustvaril Čehom enoten, skupen naziv: zajiščovací převod = varnostni prevod, prenos ali prenos v zavarovanje, zavarovalni prenos. Na našem vseučilišču se obravnava predmet pri pogodbah III. dela odz., to je pri takozvanih utrdilnih pogodbah in sicer pod nazivom „fiduciarna prepustitev pravic“.^{3a} Rimljani so razlikovali „fiducia cum amico“ na eni strani in „fiducia cum creditore“ na drugi.⁴ To razlikovanje ima pomen še sedaj. V prvem primeru postane namreč upnik lastnik zaradi zavarovanja svojih terjatev, v drugem primeru postane zaupnik lastnik iz drugih razlogov, n. pr. radi uprave na korist dosedanjega lastnika, ki je sam za upravo nesposoben; radi nepristranske uprave pri sporih med solastnikj; radi enotne uprave pri trustih; v svrhu različnih zbirk⁵ itd. V enem kot v drugem primeru gre za zaupan posel, često za mandat. Toda značilna causa negotii je v prvem primeru zavarovanje, zato: zavarovalno zaupništvo. V drugem primeru pa je causa negotii uprava na račun drugega, zato: upravno zaupništvo. Mogoči so tudi kombinirani primeri, upravno zaupništvo v varnostne svrhe: upniki vidijo edino rešitev svojih terjatev v povzdigi dolžnikovega podjetja; zato prenese dolžnik podjetje na zaupnika upnikov. Pri obeh vrstah zaupništva gre od strank izbrani lik pravnega posla dalje, kot bi sicer praktična svrha normalno zahtevala: corpus in animus se ne skladata tako kot pri normalnih likih. Pri upravnem zaupništvu n. pr. nastopa zaupnik na zunaj kot pravi lastnik, torej v ne imenu druge osebe (v dobesednem smislu definicije § 1002 odz.) Tak posel sam na sebi je dovoljen; ni treba, da je fiktiven, simuliran, fravdulozen ali contra bonos mores.⁶

³ V Babniku, Smiriću, Bařinki ni nič. Goršič, Tumač i. p. § 56: prenos lastništva do osiguranja; Komentar steč. zak. str. 88—9: fiduciarno lastništvo, prenos radi obezbedjenja. Verona-Zuglia, Steč. zak. str. 41: prenos lastništva u svrhu obezbedjenja.

^{3a} Prim. Lapajne v Sl. Pravniku 1951 str. 164.

⁴ Heyrovský §§ 142, 189; Bonfante, Istituzioni §§ 147, 157; Korošec str. 102.

⁵ Siebert str. 29, 51, 100; 149; prim. tudi Arandjelović, Imovina skupljena javnim prilozima v Arhivu XXIX št. 6.

⁶ Heyrovský § 58: I: 3; Schey, Obligationsverhältnisse str. 574, 579; Siebert str. 147; Bartsch-Pollak Komentar KO str. 99 nasl.; Sedláček I t. 141—145. Politeo, Steč. zakon § 10 pravi, da gre za „prividan posao.“

V nadaljnjem pa se varnostno in upravno zaupništvo ne krijeta. Varnostno zaupništvo je akcesorno: v varnost terjatev; je sebično: v korist upnika. Upravno zaupništvo pa je principalen in nesebičen posel;⁷ ni pa treba, da je neodplaten. Zavarovalni prenos je torej samo ena vrsta zaupniških poslov, pa tako svojevrstna in v sebi zaključena, da jo je treba pojmovno in nazivno ločiti od drugih zaupniških poslov.⁸

Pravilna je sestavna razporeditev prenosa v zavarovanje pri pogodbah III. dela; poudarja značilni temelji pravnega posla in njega bistveno lastnost: akcesornost. Tako ga obravnava tudi Krčmář in po njem oba čl. načrta. Klang predlaga dostavek pri § 424 odz. Francozi obravnavajo zaupništvo v poglavju o mandatu (prête-nom, fiduciaire); slično Ehrenzweig pri posmrtnem naročilu (mandatum post obitum, § 526: IV).

Enako kot varnostno je pri nas tudi upravno zaupništvo neobdelano polje. Pozitivne podlage ne nudita niti stečajni niti poravnalni zakon, zlasti ne §§ 49, 69 Zpr. Zametek bi se našel pri depositum irregulare.^{8a} Pignus irregulare^{8b} in različne varščine^{8c} spadajo v poglavje varnostnega zaupništva. V nekaterih državah predstavlja upravno zaupništvo pestro polje gospodarskih pojavov in pravnih poslov, s katerimi se ne bavijo poklicno samo posamezniki, ampak že kar cele družbe.⁹

Ta članek se bavi v nadaljnjem samo z zavarovalnim prenosom.

II.

Praktično ozadje prenosa v zavarovanje je iskati v okolnosti, da pozitivno-pravna ureditev zastavne pravice — za teoretika vabljiv thema con variazioni — dejanskim razmeram in praktičnim potrebam ne ustreza in ne ustrezata. Že pojem zastavne pravice sam na sebi je nekaj silno abstraktnega; od celokupnosti lastnikovih subjektivnih upravičenj (§ 362 ozd.) je na upnika preneseno samo eno: pravica izvršitve - prodaje, ius distrahendi.¹⁰ Pa

⁷ Siebert str. 35, 99, 100 nasl.

⁸ JurBl. 1909 str. 232. Klang § 424 pravi, da sploh ni fiduciarnega posla, kadar ostane stvar pri dolžniku.

^{8a} Ehrenzweig § 269: III; Klang § 448 str. 239.

^{8b} Ehrenzweig §§ 216: III, 269: III; Klang § 448 str. 238.

^{8c} Klang § 1163 str. 329.

⁹ Siebert str. 3. Praktična knjiga je Hintner, Kreditsicherung durch den Treuhänder.

tudi ta pravica ne neposredno in tudi ne izključno §§ 447, 461, 466 odz. Nekaj „konkretnosti“ zadobi zastavna pravica pri ročni zastavi. Nasprotno je pojem lastninske pravice bolj priročen in zato tudi bolj poljuden.

Kar se tiče predmeta zastavne pravice, ne prihajajo v poštev samo telesne stvari, temveč tudi pravice in sicer s praktičnega stališča predvsem terjatve. O zastavni pravici na terjatvah pa nima zakon nobenih določb in torej ni izključeno, da so mislili redaktorji pri § 447 odz. samo na telesne stvari.¹¹

Za pridobitev zastavne pravice zahteva zakon naslov in način. Naslov (§ 449 odz.) je ali zakon sam neposredno ali oblastveni izrek ali pa pravni posel, zlasti pogodba. Nas zanima tukaj samo pogodba. Pogodbe so po odz. načeloma kavzalne. Causa ali pravna osnova zastavne pogodbe je zavarovanje; beseda pignus izvira od „pango“, kar pomeni: utrdim.¹²

Vidimo torej, da je podana pri zastavni pogodbi ista pravna osnova kot pri zavarovalnem prenosu. Ta okolnost seveda ne ustvarja potrebe po takem prenosu; potreba se pojavi šele pri načinu pridobitve. Kot pridobitveni način priznava zakon prvenstveno samo telesno izročitev § 451; načeloma torej samo ročna zastava.¹³ Samo če telesna prepodaja ni mogoča, torej subsidiarno, je dopustna simbolična izročitev in sicer s takimi znamenji, iz katerih more zastavitev vsakdo lahko spoznati. To da zahteva načelo javnega zaupanja, publicitetni princip. Prepodaje z izjavo (traditio brevi manu, constitutum possessorium itd.) zakon sploh ne omenja. Sodstvo razen tega ne pripušča izročitve zgolj z listinami, kolikor ne postane obenem prepodaja lahko vidna; pripušča pa traditio brevi manu, ker je tukaj zunanji videz že ustvarjen, stvar je že pri upniku in javnosti je zadoščeno.

Pojem zastavne pravice na pravicah mora biti glede na določbe §§ 447, 292, 298, 299, 461 odz. isti kot pri telesnih stvareh: prehod pravice realiziranja od upnika na zastavnega upnika. Ker se mora po § 461 odz. realizirati zastavna

¹⁰ Horn str. 15; Krčmář I. str. 91, II. str. 105, 283; Ehrenzweig § 285: II: 2.

¹¹ Demelius str. 81.

¹² Perozzi, Istituzioni § 112; Maroi str. 415 op. 2; Krčmář III str. 99, 184; Demelius str. 257; Sedláček I t. 362—3; Zeiller, Kommentar 2. 285: „Sicherungsrecht“; toda prim. Korošec str. 250.

¹³ To velja n. pr. v Italiji strogo, čl. 1882 cod. civ.

pravica redoma samo po sodišču, se poda pri terjatvah naslednja shema: najprej zastavna tožba zoper zastavitelja, nato sodno vnovčevanje terjatve po določbah „sodnega“, sedaj izvršilnega reda. Normalni način vnovčenja v sodnem postopku je preodkaz v izterjanje (§ 308 i. r.); torej verjetno nova tožba zoper „zastavljenega dolžnika“. Po rimskem in sedanjem nemškem pravu ima zastavni upnik neposredno pravico exigendi zoper zastavljenega dolžnika; od tega neposredno in izvensodno izterjano vrednost obračuna z zastaviteljem.¹⁴ Pri nas pa, ali sme zastavni upnik sprejeti in zastavljeni dolžnik plačati brez sodne intervencije, ne da bi grešila zoper „naravo zastavne pravice“ po § 1371 odz.?¹⁵ Shematiki odz. ustreza samo, če plača zastavljeni dolžnik zastavitelju, ta pa zastavnemu upniku. Saj dobi zastavni upnik neposredni izkaz naspram zastavljenemu dolžniku samo po določbah sodnega reda.

Nič manj zamotana ni stvar glede predmeta zastavne pravice na terjatvah. Ali je njen predmet terjatev sama, torej abstraktni „*iuris vinculum*“ med zastaviteljem in njegovim dolžnikom ali pa je njen predmet tista storitev, opustitev ali dopustitev, ki je predmet zastavljene terjatve?¹⁶ Pravilna je prva alternativa. Zastavni upnik je namreč delni pravni naslednik („*Rechtsnehmer*“) zastavitelja, zastavitelj pa nima neposredno nobene zveze s predmetom svoje terjatve. Za tako zvezo je treba še zavezančevega sodelovanja: „*ius ad rem*“. Upnik je lastnik samo terjatve, ne pa dolgovane dajatve.¹⁷ Predmet zastavne pravice more biti torej le terjatev sama, ne pa predmet te terjatve. Iz tega se podaja, da zastavna pravica na terjatvah ne more biti stvarna ali absolutna, temveč samo osebna ali inter partes učinkujoča pravica. Pri telesni zastavi se drži zastavni upnik stvari same, pri zastavi na terjatvi se more držati samo zastavljenega dolžnika.

Zastavitev je samo delna odsvojitvev. Zastavitev terjatve zato ni odstop terjatve, cesija; v zastavitvi odstop ni

¹⁴ Demelius str. 260 nasl.; Horn str. 6, 61, 65; Heyrovský § 141: 4, 146; drugače Perozzi, Istituzioni § 117 opomba.

¹⁵ Fröhlich str. 535 pravi, da sme zahtevati zastavni upnik samo sodno položbo; Ehrenzweig § 283: I: 5b in Eysn str. 85 priznata ius exigendi pri denarnih terjatvah, če je tako dogovorjeno; slično Klang § 461 str. 516, toda § 448 str. 243: upnik nima ius exigendi.

¹⁶ Lapajne v Sl. Pravniku 1930 str. 121; Horn str. 3, 5; Demelius str. 259; Montessori v Archivio giuridico za oktober 1928 str. 244.

¹⁷ Ehrenzweig § 415: I; Horn str. 8; prim. Krek v Sl. Pravniku 1934 str. 186 op. 25.

obsežen.¹⁸ Z odstopom se prenese terjatev celoma iz imovine dosedanjega upnika, z zastavitvijo pa ne.¹⁹ Isto terjatev morem samo enkrat odsvojiti, cedirati, pač pa večkrat zastaviti.²⁰

Ker smatra odz. (neumestno) terjatve za stvari in ker zahteva pri zastavitvi telesnih stvari javnost pridobitvenega načina, zahtevata sodstvo in pretežni del slovstva tako javnost tudi pri zastavitvi terjatev.²¹ Toda kakšna javnost, vidnost naj bo pri terjatvah sploh mogoča? Terjatve so „iuris vinculum“, pojmovno nekaj abstraktnega.²² Kako naj se abstraktno naredi za vidno? Stvarne pravice mora vsakdo upoštevati; da se mu to omogoči, je javnost na mestu. Obligatoričnih razmerij tretjim osebam, če ne gre za koluzijo, ni treba upoštevati; zakaj potem javnost? Stvarne pravice učinkujejo naspram vsem, — publiciteta „in rem“. Obligatorične pravice učinkujejo samo in personam; mar naj bo tu tudi publiciteta „in personam“? Ali naj imenujemo javnost okolnost, da sme zastavljeni dolжник plačati zastavnemu upniku, če o zastavitvi ni bil obveščen? Res pa je, da ima to obvestilo praktično sila pomembne posledice: zastavljena terjatev se fiksira (specialiteta zastave), olajša se dokaz nastanka (datum, vrstni red). Tako praktične posledice v praksi niso mogle ostati brez vpliva in sodstvo zahteva obvestilo brezpogojno kot pridobitveni način.²⁴ V znanosti pa je stvar sporna.²⁵

¹⁸ Demelius str. 255, deloma nasprotno Horn str. 60; Klang § 448 str. 242. Primerjaj cesijo najemnih pravic in oddajo v podnajem.

¹⁹ To se upošteva, kadar je odstop prepovedan; n. pr. § 27 odv. zak., Ehrenzweig § 316: I: 2b; Klang § 879 str. 196.

²⁰ Eysn str. 96.

²¹ Ehrenzweig § 281; Klang § 452 str. 274; Demelius § 10.

²² Eysn, str. 96: „äusserer Schein“, ki pri terjatvah odpade.

²³ Demelius str. 264—5.

²⁴ Zlasti mnenje vrhovnega sodišča na Dunaju SZ XI—15. Zveza avstrijskih bank se je obrnila na pravosodno ministrstvo s prošnjo, da dobavi mnenje vrhovnega sodišča in poudarja, da bi obvestilo kreditno ustanovo, ki je za male in srednje obrate življenske važnosti, ubilo. Ministrstvo je vprašalo pri vrhovnem sodišču, če bi mogel za-znamek v trgovskih knjigah nadomestiti obvestilo; pristavilo je, da za sedaj ne namerava predložiti v razpravo zakonskega osnutka o eskontu knjižnih terjatev iz l. 1914. Vrhovno sodišče je (poleg drugega) izjavilo, da zaznamek ne more obvestila nadomestiti; najboljše sredstvo za dosego javnosti je obvestilo dolžnikovega dolžnika; dobra sredstva so tudi pisma, seznamei odstopljenih terjatev. — To mnenje se v slovstvu pobija, ker ni zakonite podlage za zahtevo pismene oblike pri odstopu terjatev, zlasti Fröhlich str. 542, Klang § 1392.

²⁵ Eysn str. 56: „Glede osnovanja... je samo to nesporno, da je vse zelo sporno“.

Zahtevam praktičnega življenja pa ne ustreza niti pridobitveni način niti način realizacije. Pri realizaciji telesne zastave najprej pravda, nato izvršilno vnovčevanje z znanimi poraznimi rezultati, posebno tam, kjer ni javnih dražbališč, kot n. pr. pri nas. Znamenja in obvestila jemljejo dolžniku kredit in ugled. Zastavljeni dolžnik mora voditi evidenco raznih obvestil; vsled svojih zvez z zastaviteljem ima možnost različnih ugodnosti in olajšav, ki odpadejo, ko se naenkrat pojavi nov upnik, čisto tuja banka. Pri terjatvah ima zastavni upnik mnogo dela in dopisovanja; zastavljeni dolžnik prihaja z ugovori in pritožbami, obveščen je samo zastavitelj, ki ve, kako je treba zastavljenega dolžnika prijeti in kakšni posebni dogovori obstoje med strankama. Ročna zastava je neuporabna, kadar rabi dolžnik zastavni predmet za življenje ali za gospodarstvo, kot n. pr. pohišstvo, opremo, inventar, zalogo. Vse to bi moral izročiti upniku. Ta pa sme iz naslova zastavne pravice stvar sicer „rabiti“, ne pa uživati (§ 1372 odz.) in morajo ostati te stvari, ki tvorijo vendar kapital, brezplodne. Te določbe, dalje *lex commissoria* itd. naj ščitijo dolžnika pred izrabljanjem in gredo večkrat tako daleč, da se dolžnik od same zaščite niti ganiti ne more in izgubi poslednjo možnost, da se s pomočjo novega kredita vendarle izkoplje. Te določbe izvirajo deloma iz rimskega, deloma iz kanonskega prava; imele so pomen v rimskem in pandektnem pravu, ki nista poznali splošnega učina oderuštva po načelu generalne klavzule, kot jo pozna odz. v § 879 II: 4. Poznali sta samo specialne klavzule, kot obrestne takse, *laesio enormis*, *lex Anasthasiana*, *iustum pretium* itd.²⁶ V takih okoliščinah je imelo pomen, posebej ustanoviti prepoved zapadenja, antihreze, zasebnega vnovčenja. Zato so razumljivi poskusi, tolmačiti §§ 1371, 1372 odz., ki sta razen tega tudi nejasno stilizirana, kolikor mogoče restriktivno.^{26a}

Pravna vprašanja, zadevajoča zastavno pravico na terjatvah, se skušajo pogosto reševati s pomočjo analogije iz izvršilnega reda. Uporaba določb izvršilnega reda v te svrhe je zoper načelo § 6 odz. Izvršilni prenosi so prisilni, zasebnopravni prenosi iz pogodbe pa se opirajo na poslovno voljo strank; med obojnimi je globoka načelna razlika in zato analogna uporaba izvršilnega reda nemogoča. V obrat-

²⁶ Dernburg-Sokolowski § 273; prim. Goršič v Slov. Pravniku 1951 str. 119.

^{26a} Prim. Ehrenzweig § 282: I: 1, 2, § 283: III, § 284: I; Krčmář II str. 316.

ni smeri se n. pr. uporaba načel zasebnega prava o dobri veri pri izvršilnih prenosih dosledno odklanja.

Vse navedene težkoče pravne in gospodarske narave odpadejo, kadar se prenese stvar v last, kadar se terjatev odstopi. Lastnina se pridobi tudi z golo izjavo („*traditio ficta*“) in § 428 odz. nič ne govori o tem, da bi bil ta pridobitveni način samo subsidiaren. Pri izročitvi z izjavo ni treba, da je lahko vidna; dosti je, da je dokazljiva.²⁷ Kdor je pridobil stvar ali terjatev v last, jo vsaj načeloma lahko poljubno uporablja, uživa in odsvoji. Kaj je naravnejše, kot priti na misel, da naj se prenese stvar ali terjatev v last samo zaradi zavarovanja? Tako je prišlo do izročitve v zavarovanje ali do varnostnega odstopa ali pod skupno firmo: do prenosa v zavarovanje. Strogo vzeto izraz in pojem nista čisto logična; varnostni lastnik stvari same v smislu § 354 odz. noče imeti, pač pa vsakega drugega od nje izključevati: *patrimonium non consumatum*. Toda življenje gre za praktičnimi cilji in pravo gre za praktičnimi rešitvami; tudi če imata priti navzkriž s čisto logiko.²⁸ Življenje se ne pusti žrtvovati pojmom in pravo mora za življenjem.²⁹ Tako so gledali na stvar tudi stari Rimljani.

Prenos v zavarovanje je treba razlikovati od pridržka lastnine.³⁰ Imata sicer isto osnovo: zavarovanje. V ostalem se pa gibljeta v popolnoma nasprotni smeri in se izključujeta.³¹

III.

Zgodovinski razvoj izročitve v zavarovanje se da zanesljivo zasledovati nazaj prav do rimskega prava. V klasičnem rimskem pravu je bila *fiducia cum creditore* podrobno izdelana ustanova z naslednjimi značilnimi potezami: upnik je polni lastnik z zgolj obligatorno obvezo vrniti stvar ob plačilu dolga. Dolžnik je lahko že pred plačilom dobil stvar v rabo nazaj s pomočjo prekarija, komodata itd.: takozvane *uzurepcije*. Vprav *fiducia cum creditore* je bila podlaga, iz katere se je razvila zastavna pravica v današnjem smislu. Ta razvoj skicira L. Marković tako: 1. stopnja je *fiducia cum creditore*, upnik ima lastnino;

²⁷ Odločbe Sl. Pravnika št. 93, 300; prim. tudi št. 431.

²⁸ Takih primerov je mnogo; prim. Škerlj, *Menično pravo* str. 74; Furlan v Zborniku 1933/34 str. 29—30, 50—51; Lapajne v Zborniku 1934/35 str. 133.

²⁹ Furlan v Sl. Pravniku 1931 str. 50.

³⁰ Prim. odločbo SZ XII—1; Fröhlich str. 564.

³¹ Chloupek str. 385; tudi Klang v *Exzindierungstypen*.

2. stopnja je pignus, upnik ima posest; 5. stopnja je hipoteka, upnik nima niti posesti več (ker mu ni potrebna).³² Pozneje sta pignus in hipoteka fiducio spodrinila, iz *corpusa iuris civilis* je bila popolnoma iztrebljena. Ni pa bila iztrebljena v praktičnem življenju, zlasti ne v Italiji.^{32a} Ohranila se je dejansko nadalje, deloma pa si je praktično življenje poiskalo druga pota in ovinke, ki naj zadovolje podano gospodarsko potrebo. Dolžnik in upnik sta sklenila pogojno kupno pogodbo in upniku izročena stvar mu je pripadla dokončno, če dolžnik ni plačal (pignus ad dominandum, *pegno di proprietà*). Ali pa sta stranki določili, da se kupnina poračuna z dolgom, dolžniku pa gre pravica rešilnega kupa, če plača dolg, ki je s pobotom pravzaprav že ugasnil.³³ V starem češkem pravu je dal dolžnik upniku nepremičnino v last s tem, da jo z izplačilom dolga odkupi: *zástava trhem*.³⁴ V germanskem pravu se pojavi zaupništvo, jasno opečateno z izvirnim grehom fravdolence; enostranske odredbe za slučaj smrti po germanskem pravu glede nepremičnin niso bile dopustne, zato se prepusti nepremičnina med živimi zaupniku, ki naj jo izroči naprej „dediču“ (afatomija, *Treuhand, use, trust*).³⁵ Slednja dva primera se sicer ne tičeta premičnin, a sta podučna.

Odz. se ozira na slične posle v 2. stavku § 1071; iz tega se sklepa, da so bili v času kodifikacije razširjeni. Kodifikatorji so jih — vsaj med vrsticami — odklonili. Nasprotno jim je bilo tudi sodstvo poklicnih sodnikov, izučenih na podlagi *corpusa iuris civilis*, ki fiducie ni priznaval (Klang § 879, str. 187). Glede na omejeno število stvarnih pravic je ta vmesna oblika med lastninsko in zastavno pravico, nepiriska tvorba s telesom lastninske in z duhom zastavne pravice, motila konstrukcijo in *iure*; smatrali so jo za fiktivno, simulirano ali vsaj za fravdoločno. Ista doktrina pa ni oklevala, da ne bi skonstruirala lastninske pravice upnika ne samo pri *depositum irregulare*, temveč tudi pri *pignus irregulare*.

Toda kot se praksa ne meni dosti za teoretične iznajdbe,³⁶ tako se življenje ne meni za skrupule sodne

³² Gradjansko pravo 1912 str. 466; drugače Maroi str. 411.

^{32a} Maroi str. 440.

³³ Dernburg-Sokolowski § 226; Korošec str. 250; Maroi str. 402.

³⁴ Stieber, *Dějiny soukromého práva v střední Evropě* 1930, str. 36; glede *Tripartita Lanović* str. 269. Za slovensko ozemlje prim. Dolenc, *Pravna zgodovina* str. 160.

³⁵ Siebert str. 44, 54.

³⁶ Pitamic v *Sl. Pravniku* 1922 str. 4; Siebert str. 15.

prakse. Zavarovalni prenosi so živeli naprej ali pa si je življenje drugače pomagalo: pridržek lastnine; široko tolmačenje simbolične izročitve; zastavniki, zastavni zaupniki;³⁷ upnik pooblasti dolžnikovo ženo z izvrševanjem zastavne posesti. V nekaterih državah pa je prišlo do zakonodajnih ukrepov, uvede se premičninska hipoteka z obveznim vpisom.³⁸

V Avstriji je poskušal Wellspacher³⁹ približati zastavno pravico gospodarskim potrebam. Opozarja na malo opaženi dostavek § 452 odz. na koncu in sklepa iz njega, da je zastavna pravica vseeno nastala, dasi so bili znaki opuščeni; samo nasproti dobrovernim tretjim osebam se ne more uveljaviti. Po § 467 odz. ugasne zastavna pravica, če vrne upnik zastavo brez pridržka; a contrario jo more vrniti s pridržkom zastavne pravice. Praksa Wellspacherju ni sledila, v znanosti se mu je pridružil samo Wolff.⁴⁰ Toda — Wolff!

Demelius je opozarjal izrečno, da varnostna izročitev ni da bi morala biti fiktivna, simulirana ali fravdoložna.⁴¹ Ali je taka ali ne, je torej dejansko vprašanje konkretnega slučaja.

V Avstriji se je z zavarovalno izročitvijo prvi sestavno bavil Klang, takrat izvršilni sodnik na Dunaju. Objavil je l. 1909 v JurBl. št. 19 nasl. obsežno študijo, katero je rekapituliral v GZ. 1912, str. 360 kot avstrijski prispevek za 31. Juristentag in l. 1914. v posebni knjižici „Exzindierungstypen“. Glavne poteze teh spisov so: zavarovalni prenos lastnine ni da bi moral biti fiktiven, simuliran ali fravdoložen, toda med strankama sklenjena pogodba ni iusta causa za prenos lastnine;⁴² kajti zakon razlikuje med zadostnimi in nezadostnimi naslovi §§ 316, 1461 odz., varnost sama pa kot zadosten naslov ni predvidena (Exzindierungstypen str. 86). Praksa zadeva na prenos lastnine v zavarovanje večinoma samo v izločitvenih pravdah: v last se prenašajo manjvredne premičnine na osumljene svojce, ne v varnost upnika za njegovo terjatev, temveč v varnost dolžnika pred izvršbami (GZ. 1912, str. 360). Posebno poudarja,

³⁷ „Pfandhalter“; prim. § 1206 nemškega BGB in § 460 čl. načrta 1951.

³⁸ Ehrenzweig § 273.

³⁹ Vertrauen auf äussere Tatbestände str. 141 nasl.

⁴⁰ Grundriss des bürgerl. Rechts str. 237; neodločen je Mayr § 269: 1: c, § 287: 2: b.

⁴¹ Str. 98 nasl. že l. 1897! Prim. sedaj Klang § 916: III str. 417.

⁴² Prim. Heyrovský § 99: III.

kar se še danes v izločitvenih pravda splošno opaža, da se zavija prenos lastnine v zavarovanje v različne vzakonjene, nesumljive pravne like, s čemer se dejanski stan samo zamotava, n. pr. v kupno pogodbo, kombinirano z rešilnim kupom, posodbo ali najemom (Exzindierungstypen str. 76). Pristavlja, da je treba dati življenski potrebi zakonit nadomestek, ker si bo sicer sama iskala skrivnih potov (Exzindierungstypen str. 96).⁴³

Vrhovno sodišče na Dunaju v tej dobi zavarovalne lastnine ni priznavalo.

Zgodovina zavarovalnega odstopa ne sega tako daleč nazaj. Obligacije rimskega prava niso bile ustvarjene za promet. Nastanek cesije je bil težek porod, ki se je posrečil šele s pomočjo prokuratorja in rem suam. Tak prokurator je bil seveda zaupnik, toda zavarovalne osnove in akcesornosti ni. Cessio fiduciae causa se v klasičnem rimskem pravu sploh ne omenja in je iznajdba poznejših dob. Cessio voluntaria je bila v rimskem pravu kavzalen posel.⁴⁴

Živahnejši promet poznejših dob je spravil vrednostne in cirkulacijske papirje na površje. Pri menici se pojavi fiduciarni indosament;⁴⁵ če je bil dan v varnost, je varnostni indosament. V tej zvezi naj se omeni, da v Avstriji menični eskont ni bil nikdar priljubljen. Nadomestovala ga je cesija. Cesija je pojav, katerega pravna narava je še danes sporna. Glede odz. ni dvomiti, da je cesija kavzalen posel;⁴⁶ redoma pri cesiji ni nikakega posebnega „pridobitvenega načina“. Kot tak bi mogla prej veljati cesija sama in je njena sličnost z izročitvijo stvarnega prava na dlani. Tudi v razmerju nasproti odstopljenemu dolžniku je abstraktnost cesije vsaj dvoumna; kajti odstopljenemu dolžniku pristojne vsi ugovori, ki izvirajo iz cedentove osebe. Kdor hoče torej iz abstraktnosti cesije delati sklepe glede dopustnosti ali nedopustnosti zavarovalnega odstopa, ne zida na čisto trdno podlago.

Kot iusta causa cessionis velja tudi zavarovanje;⁴⁷ odstop v zavarovanje je torej s pravnega stališča dopusten. Vrhovno sodišče na Dunaju je smatralo zavarovalni odstop

⁴³ Soglaša Pfersche v ZBl 1912 str. 725.

⁴⁴ Heyrovský § 175; II; Bonfante § 130; Dernburg-Sokolowski § 306 je nasprotnega mnenja, najbrž samo glede razmerja nasproti cessusu.

⁴⁵ Škerlj, Menično pravo § 32; Stražnicki, Tumač str. 141; Rintelen, Handbuch des Konkursrechts str. 277.

⁴⁶ Ehrenzweig § 329; III; Krčmář III str. 99; Sedláček I t. 315.

⁴⁷ Krčmář III str. 99, 184.

prvotno za zastavitev, šele kasneje pravilno kot cesijo (v zavarovanju).⁴⁸

Ali je takozvani *eskont* knjižnih terjatev smatrati za zavarovalni odstop ali ne, je v slovstvu sporno.⁴⁹ Tu je treba predvsem upoštevati, da se rabijo v praktičnem življenju izrazi kot *eskont*, *cesija*, *giro* itd. v različnem pomenu in da se v trgovskem prometu ne delajo take in tiste pojmovne razlike, kot jih delajo pravniki. Razmerja naspram odstopljenemu dolžniku, to je zunanjega razmerja, se tiče razlikovanje med javno in tiho cesijo. Praktične prednosti tihe cesije so pomembne in velja tukaj vse, kar je že bilo povedano o „tihu zastavitvi“. Notranje razmerje, to je razmerje med odstopnikom in prevzemnikom, se ravna po vsebini pogodbe, odstopne osnove. Ta pogodba pa more nameravati prenos terjatve na prevzemnika ali s polnim učinkom ali pa samo radi varnosti, namesto plačila ali pa v svrhu plačila ali pa celo samo v svrhu inkasa, vnovčenja. Zavarovalnega odstopa namesto plačila (*datio in solutum*) pojmovno ne more biti, ker bi s tem zavarovana terjatev prestala. Zavarovalni odstop more biti le v svrhu plačila ali v svrhu vnovčenja. Varnostni odstop v svrhu plačila pa more biti ali primaren (ne: *principalen*), to je upnik se ima prvenstveno držati odstopljenega dolžnika in obračunati z odstopnikom ali pa *subsidiaren*, to je upnik se ima držati odstopljenega dolžnika šele, če bi odstopnik sam ne plačal. Ako je *eskont* terjatev kupil in je ni vzel samo radi varnosti, potem tak *eskont* ne more predstavljati varnostnega odstopa. Ako pa jo je vzel zaradi varnosti, potem more biti podan zavarovalni odstop zaradi plačila (primarno ali *subsidiarno*) ali pa samo radi vnovčenja. Kar se tiče pravnega položaja dolžnikovega dolžnika naspram takemu odstopu, je treba tu navezati na ono, kar je bilo preje kratko naznačeno glede takozvane abstraktnosti odstopa. Odstopnik ima terjatev naspram prevzetemu dolžniku; ta terjatev ima normalno svoj pravni razlog: „*causa*“ št. 1. To terjatev odstopi odstopnik prevzemniku in tudi ta odstop ima svoj pravni razlog: „*causa*“ št. 2. Ta „*causa*“ more biti *emptio-venditio*, *solutio*, *donatio*, varnost itd. Prevzetemu dolžniku nasproti nastopi prevzemnik takorekoč kar z dvema razlogoma v roki. Na razlogu št. 1 je prevzeti dolžnik soudeležen kot stranka; zato mu pristojne vsi ugovori iz tega posla tudi

⁴⁸ Ehrenzweig § 208; toda prim. Eysn str. 85.

⁴⁹ Eysn, zlasti str. 56, 85; Sedláček I t. 517; Ehrenzweig § 329: III: 5; Klang § 1592; Fröhlich str. 554; SZ XI: 15.

nasproti prevzemniku. Na razlogu št. 2 pa prevzeti dolžnik po pretežnem mnenju ni udeležen, kajti cesija se izvrši brez ozira na kako poslovno voljo prevzetega dolžnika. Zato se mu iz tega posla ne priznavajo nikaki ugovori nasproti prevzemniku; zanj je tudi eskont radi vnovčenja,⁵⁰ tudi varnostni odstop kratkomalo cesija v normalnem smislu te besede. Nadaljnje potanjnosti bi spadale v podrobni opis odstopa v zavarovanje.

Septembra 1912 je bil na Dunaju 51. Juristentag. Obravnaval je tudi zavarovalni prenos, pretežno s stališča nemškega prava in se je izjavil, da ga ni mogoče prepovedati, če se ne uvede premičninska hipoteka; priznajo naj se mu v stečaju in v izvršbi samo učinki zastavne pravice. Glede na to resolucijo je pričelo vrhovno sodišče na Dunaju odstop v zavarovanje pripoznavati. To novo prakso vrhovnega sodišča je upošteval zakonodavec pri redakciji § 10 st. reda iz l. 1914. Navedeni paragraf je torej dobil besedilo, ki predpostavlja pravno veljavnost zavarovalnega prenosa glede stvari in terjatev, naš zakonodavec l. 1929. pa je to besedilo dobesedno sprejel. Svarilo, da je treba ustanovo v celoti in ne samo za področje stečajnega in poravnalnega postopka urediti,⁵¹ je ostalo glas vpijočega v puščavi; tako v Avstriji kot tudi pri nas. Besedilo § 10 je ponesrečeno;⁵² res je, da gre za ustanovo materialnega prava, toda stečajni red oz. stečajni zakon imata vse polno materialnopravnih določb in razen tega še tudi uvodni zakon.

Vpliv § 10 na vrhovno sodišče na Dunaju je bil čuden.⁵³ Neposredno, preden je bil izdan st. red, je sledilo goli resoluciji Juristentaga in priznavalo prenos lastnine v zavarovanje. Potem pa, ko se je zakonodavec zanesel na to prakso in § 10 tako stiliziral, kakršen je pač sedaj, je usvojilo vrhovno sodišče Klangovo tezo (izpred izdaje st. reda), da varnost ni „iusta causa“ za prenos lastnine. Zato je Wellspacher⁵⁴ poudaril, da govori stečajni red o upnikih, ki s o pridobili določene dele prezadolženčeve imovine in da vendar ne bo dajal predpisov za primere, ki se po materialnem pravu ne morejo zgoditi. To pot je Wellspacher v znanosti popolnoma uspel; sledi mu tudi Klang (pri § 424 komentarja). Edina izjema je menda Mayr,⁵⁵ češ da st. red

⁵⁰ Prim. Themis VIII: 744.

⁵¹ JurBl. 1914 št. 44; prim. Bartsch, ravnotam št. 46.

⁵² Ravnotam str. 471.

⁵³ „Merkwürdig“ — gl. Ehrenzweig § 208.

⁵⁴ GZ 1918 št. 7—8.

⁵⁵ Lehrbuch des bürgerlichen Rechts II str. 246.

ni hotel in ni mogel ustvariti novega materialnega prava.⁵⁶ Wellspacherju sledi tudi ustaljena praksa vrhovnega sodišča v Brnu. Vrhovno sodišče na Dunaju še koleba ali pa se vprašanju ogiba.⁵⁷

Naše vrhovno sodišče označuje v Themis VIII: 804 vprašanje za sporno. V neobjavljeni odločbi Rv 549/35 smisloma priznava prenos lastnine v zavarovanje. Stalno izreka (skladno z brnskimi in dunajskimi vrhovnim sodiščem), da *constitutum possessorium* kot pridobitveni način ne drži.

Ker pa je prav v tem, da ostanejo stvari pri dolžniku, ves smisel prenosa lastnine v zavarovanje, pridemo do ključka, da je mogoč samo s simbolično izročitvijo, pri telesni izročitvi pa samo v zvezi z uzurepcijami. Toda simbolična izročitev zahtevam življenja ne ustreza, pri uzurepcijah pa je ustanova izpostavljena nevarnim prigovorom fikcije, simulacije in fravdoloznosti.

IV.

De lege ferenda je stvar sedaj posebno pereča, ker je novi zasebnopravni zakonik pred durmi. Da se pravno-politična rešitev vprašanja olajša, sta bili zgodovinska in dogmatična stran obširneje obdelani.⁵⁸ Zakonodajalec mora zavzeti jasno stališče; da ne bi naši potomci zmajevali „über den Beruf unserer Zeit zur Gesetzgebung“. Pripomniti je po opazovanjih iz prakse, da se slučajni zavarovalnega prenosa v zadnjem času zopet množe in da so zadevni sodni spori vedno bolj pogosti. Znamenje krize, kateri še ni videti konca.

Zakonodavec more ubrati več potov:

1. Da molči po vzoru odz. To pot je ubral naš načrt. Niti v besedilu samem niti v objavljenem obrazloženju prof. Maurovića ni mogoče najti ničesar. Mogoče bo kaj razvidno iz še neobjavljenega obrazloženja prof. Perića. Ali bomo pustili tudi § 10 Štz. nedotaknjen?

2. Druga možnost je, da se zavarovalni prenos prepove. To pot je ubrala Justinianova kodifikacija, ki je izločila vse, kar je spominjalo na fiducijo. Uspeh smo videli.

3. Ustanova se pripozna in uredi. Tukaj je možnih več variant:⁵⁹ predpiše se obličnost pravnega posla; posel se

⁵⁶ Pravilno stališče je zavzel že takoj spočetka Rintelen, Handbuch des Konkursrechts 1915 str. 306.

⁵⁷ Klang v ZBl. 1925 str. 307; prim. odločbo SZ XII: 1. To je naj-novejša, v tej zbirki doslej objavljena odločba.

⁵⁸ Siebert str. VI in 15.

⁵⁹ Prim. Právnik 1922 priloga str. 112.

omeji na določene predmete, n. pr. na fakturane terjatve; posel se omeji na trgovski promet; posel se pripusti neomejeno itd. Čsl. načrt 1921⁶⁰ ga je pripustil splošno: „Terjatve je mogoče zavarovati tudi tako, da prenese dolžnik na svojega⁶¹ upnika dele svojega imetja“. Nadaljne določbe hočejo preprečiti razna vprašanja, ki se tičejo fiktivnosti, fravdoloznosti in simulacije; zlasti se izreka, da ni smatrati za fravdoloznost, če pride upnik z zavarovalnim prenosom prej do plačila kot z zastavno pravico. Težko razumljivo besedilo in široki obseg sta vzbudila neugodno kritiko v slovtvu⁶² in na pravniških kongresih. Sedanji načrt (1931) določa in sicer § 1185: „Terjatve je mogoče zavarovati tudi tako, da prenese dolžnik na svojega upnika svoje odstopne terjatve. Kadar je upništvo zvezano z lastnino vrednostnega papirja, zavarovalnega prenosa ni. Predpisi o nedovoljenih določbah pri zastavni pogodbi veljajo nalično“. Prenos lastnine v zavarovanje ni omenjen; po zamisli načrta naj bo izključen. Iz obrazložitve (str. 326) sledi, da zoper zavarovalni odstop ni bilo prigovorov. Izrečnega predpisa, da prenos lastnine v zavarovanje ni dopusten, da ni treba; ko je namreč priznano, da je varnost iusta causa cessionis, da je s tem tudi že rečeno, da ni iusta causa transferendi domini. — Načrt misli, da je prenos lastnine v zavarovanje s tem odpravljen. To je dvomljivo, zlasti, če ne bi bil spremenjen tudi § 10 Stz.: „z l a s t i knjižne terjatve“.

Pač pa predvideva čsl. načrt važne spremembe glede zastavne pravice. V § 460 določa, da mora biti zastava upniku izročena; izročitev se nadomesti tako, da dasta stranki stvar pod skupni zaklep ali tretji osebi v hrambo. Kolikor niso ti načini v življenju običajni, se stvar zastavlja z znamenji, iz katerih je mogoče spoznati, da je zastavljena. § 461: Terjatve se zastavljajo tako, kot se prenašajo na drugo osebo. § 462 ureja zastavitev zavodov in podjetij z vpisom v zastavni register.⁶³ § 470 vztraja na realizaciji po sodišču.

Naš načrt sledi tudi v pogledu zastavne pravice avstrijski vzorec. Zakaj se ne skuša približati čsl. načrtu, ne vemo.

⁶⁰ Ravnotam str. 125.

⁶¹ Intercesija tretje osebe izključena?

⁶² N. pr. Klang v ZBl. 1925 str. 307; zanimiva je Mayrjeva kritika v GZ 1923 Scheyeva številka.

⁶³ Glede hipoteke na živini: resolucija pravniškega kongresa v Skoplju 1931.

Kar se tiče prepovedi prenosa lastnine v zavarovanje, je odločitev težka. Brezdvomno se dogajajo pošteni primeri, verjetno pa je nepoštenih več kot poštenih. Ali bomo „s hudobnežem pokončili tudi pravičnika“ (1 Moz. 18, 1—35), je stvar osebnega prepričanja; tu se ne da dosti razpravljati. Vsekakor prepoved ne bo zalegla, če se določbe o zastavni pravici ne modernizirajo.

V.

Podrobni opis prenosa v zavarovanju bi daleč prekoračil obseg tega poročila, katerega namen je podati pregledno sliko dogmatike in usode ene izmed najbolj zamotanih in zanimivih pravnih ustanov. Zato se v potankosti razmerja med strankama, napram upnikom strank in ostalim tretjim osebam, izven stečaja in v stečaju ne moremo spuščati. Izjemo napravimo samo glede enega vprašanja, na katerem je praksa najbolj interesirana, namreč glede razmerja med zavarovalnim prenosom in izvršbo v dolžnikovo imovino.

Ako izločuje varnostni lastnik po § 37 i. r. in pride sodišče do zaključka, da je zavarovalna lastnina zakonito ustanovljena, se vpraša, ali ji bo priznati učinek po § 37 i. r. in izreči izvršbo za nedopustno ali pa ji bo priznati samo pravico do prvenstvenega plačila po § 258 i. r. in zahtevke na nedopustnost izvršbe zavrniti. Kdor upošteva, da je varnostni lastnik pač lastnik in da ima kot tak pravico, druge osebe po § 354 odz. od svoje stvari izključevati, dalje da je prešel zarubljeni predmet vsled zavarovalnega prenosa iz zavezančeve imovine v imovino izločitvenega tožitelja, bo izločitvenemu zahtevku dal prav. Tega naziranja so avstrijsko sodstvo in slovstvo,⁶⁴ dalje Goršič v Tumaču i. p. str. 149 in neobjavljena odločba stola sedmorice odd. B v Zagrebu Rv 549/35.

Ako se upošteva v tej zvezi določba § 10 Stz., ki priznava zavarovalni lastnini za področje stečaja zgolj učinke zastavne pravice, se preide na nezanesljiva tla interpretacijskih pravil.⁶⁵ Ali je hotel zakon določiti, da gredo varnostni lastnini zgolj zastavni učinki s a m o v stečaju ali pa je dopustno sklepati, da se morajo tudi v singularni izvršbi priznati zgolj zastavni učinki, ko so ustanovljeni tudi za generalno izvršbo, to je za stečaj? V praksi bo obveljalo

⁶⁴ Walker - Jaitner str. 106; Neumann - Lichtblau str. 185; Pollak str. 900.

⁶⁵ Prim. Pitamic, Ustava in zakon, Sl. Pravniki 1922 št. 1.

tisto mnenje, ki praktičnim svrham bolje ustreza. Da se praktične svrhe razkrijejo, je treba iti nazaj na pravno osnovo zadevnega posla in ta je pri varnostnem prenosu zavarovanja. Upnik si da stvar prenesti samo zaradi zavarovanja, zaradi „kritja“, ki mu ga nudi in ne zaradi rabe ali uživanja stvari same. To spoznanje govori za analogno uporabo § 10 Stz. tudi izven stečaja in na tem stališču sta stalna praksa vrhovnega sodišča v Brnu⁶⁶ in Klang⁶⁷. Po tem naziranju se prenaša spor v razdelilni postopek, prodajni postopek sam pa se izvrši neovirano in s tem odpade eden glavnih razlogov, zaradi katerih se vlagajo izločitvene tožbe.

O mejah materialnega pravnega vodstva v civilnem postopku.

Anton Lajovic.

(Konec.)

VI. Upoštevajoč vse navedeno bi mogli oblikovati mejo materialnega procesnega vodstva takole:

Materialno procesno vodstvo ima svoj točno zarisani okvir v tožbeni individualiteti, koje najpomembnejša lastnost je njen pravni temelj, podan s pravno sodnikovo sestavo.

Kar velja za sódnikovo materialno procesno vodstvo glede na tožbo, velja naravno tudi za nasprotno toženčeve zahtevke. Tudi ti utegnejo imeti svojo individualnost. Tudi pri toženčevih prigovorih in nasprotnih zahtevkih nastajajo situacije, ki jih delajo za nesklepčne ali pa tudi za pomanjkljive. Ob nesklepčnosti toženčevih prigovorov se sodniku ni več treba baviti z njimi, marveč je le v razlogih sodbe ugotoviti nesklepčnost in zato neupoštevnost dotičnih prigovorov.

Če pa so nasprotni zahtevki ali prigovori v svojih dejanskih navedbah pomanjkljivi, je sodnik dolžan svojemu

⁶⁶ Právník 1929 str. 401, 404, 565; Weissov dodatek pri Klangu str. 811.

⁶⁷ § 424 str. 159; ZBl. 1925 št. 6: „kači izderemo s tem najbolj strupeni zob“.

materialnemu procesnemu vodstvu, da sledeč svoji pravni konstrukciji, spravi s svojim povprašanjem v razpravo one okolnosti, ki jih toženec iz kakršnegakoli razloga ni navajal, dasi jih je smatrati za važne s stališča sodnikovega pravnega nazora.

Če pogledamo na tako osvetljeno institucijo materialnega procesnega vodstva s pravno-političnega vidika, se pokaže naslednje.

S to ustanovo je sicer popolnoma varovan individualistični princip, ki je podlaga in široki temelj tako našemu zasebnemu pravu kakor tudi našemu civilnemu postopniku. To se pravi, da tožilec popolnoma svobodno razpolaga s svojim zahtevkom, ki ga hoče uveljaviti, kakor tudi s svojim procesnim gradivom in do neke mere tudi s pravnim temeljem svojega zahtevka.

(Tožilec ni dolžan, točno in tehnično označiti pravni temelj svoje tožbe; pametno je, da tega ne stori in da predloži golo dejstveno gradivo, prepuščajoč sodniku določitev pravnega temelja. Toda če tožilec precizno in pravnotehnično označi sam pravni naslov, iz katerega naj se ugodi zahtevku, potem je sodnik pač vezan na ta pravni naslov.)

To se pravi, da sodnik nima nikakega razpolaganja glede zahtevka samega in glede stvarnih predlogov strank, sodnikovo delo se mora gibati v okviru strankinega zahtevka in strankinih predlogov. V tem pogledu je torej avtonomija strank varovana popolnoma.

Kar pa materialno procesno vodstvo sodnika pomeni v pravi, je to, da stranki nista izpostavljeni nevarnosti, da bi mogli pasti s svojimi zahtevki ali predlogi samo zaradi tega, ker sta si pravni temelj svojega zahtevka zase zgradili morda drugače, kakor sodnik, pa bodisi sodnikova sestava pravilna ali napačna.

Materialno procesno vodstvo pomenja torej nekako varnostno napravo, ki onemogoča škodljive posledice morebiti zgrešenega pravnega nazora pravdajočih se strank ali njihovih zastopnikov.

Ob pravilni uporabi ustanove materialnega procesnega vodstva po sodiščih vseh stopenj se pokaže torej kot povsem neutemeljen klic pravo iščočega občinstva, kot tudi nekatere teoretikov, češ da bi bilo koristno dopuščati novote v prizivnem postopku.

Dokler je v našem zasebnem pravu kot glavni temelj vzdržano načelo svobodne zasebne lastnine in s tem načelo individualizma in dokler je v svojih širokih podlagah tudi civilni postopnik postavljen na isti temeljni ideji, si ni mo-

goče misliti drugega kot podstavo za vsako pravdo kot to, da obe stranki, kakor s svojo lastnino, prav tako suvereno razpolagata s svojimi zahtevki in predlogi v procesu, kakor tudi s trditvenim gradivom. Tožilec je predvsem tisti, ki ostvarja „osebnost“ svoje tožbe in s tem predpiše sodišču okvir, v katerem naj rešuje sodišče o uveljavljenem tožbenem zahtevku. Čim imata stranki zakonito zajamčeno varnostno napravo materialnega procesnega vodstva sodnikovega, je s tem ob sodnem uveljavljanju njihovih zasebnih pravic onemogočena najvažnejša in najbolj občutljiva nevarnost, izključen oni riziko postopka, ki bi sicer najčesče ogražal uspešno procesno uveljavljanje strank, namreč riziko, da bi propadli samo vsled napačne pravne sestave. Čim je z zakonitim določilom preprečena ta nevarnost, se mora reči, da je stališče pravo iščočega državljana zaščiteno popolnoma, dokler obstoji tak družabni red, kakršen je naš, čigar točni odsev je individualistično naše zasebno in naše civilno procesno pravo. Zakaj dokler velja kod podlaga sistemu našega pravnega reda ideja svobodne privatne lastnine, ne more biti naloga ne države in vsled tega tudi ne sodnika, da bi se vtikal v to, kako hoče stranka razpolagati s svojo pravico, uveljavljeno v tožbi, kakor tudi ni stvar sodnika, da bi stranki glede obsega uveljavljanja te pravice dajal kake nasvete ali celo odločitve in da bi bil stranki za nekega varuha. — Z institucijo materialnega procesnega vodstva je ob varovanju individualne avtonomije prišel do zakonite ostvaritve važen socialni vidik.

VII. V praksi se ponovno pripeti, da tožnik v eni pravdi in tožbi kumulira več tožba. Na primer, kmet kupi kravo za brejo a se izkaže kasneje, da ni breja in sedaj toži tako, da v isti tožbi ob istem tožbenem zahtevku uveljavlja dobrostojstvo in pa obenem prikratbo nad polovico. To sta dva različna pravna temelja, katerih vsak daje tožbi različno tožbeno osebnost. Tudi dejanske navedbe, potrebne za uveljavljanje enega ali drugega, niso identične in se ne krijejo.

Sodniku seveda iz pravnologične nujnosti ni mogoče razsoditi tako, da bi zahtevku ugodil iz obeh pravnih temeljev, marveč more končno obveljati le eden izmed obeh temeljev.

Toda kako je sodniku postopati med razpravo?

Sodnik si ob dejanskih navedbah strank, še preden je izvedel dokaze, že v svoji fantaziji naslika verjetnost, kako so se stvari vršile. Po tej svoji domišljijijski sliki se bo pač najprej lotil razpravljanja o onem izmed obeh uveljavljenih pravnih naslovov, glede katerega misli, da bo hitreje in

bolj utemeljeno vedel do pozitivnega zaključka spora in do pozitivne sodbe. Če pa razpravljanje pokaže, da razpravljani pravni temelj mogoče ne bo držal, je treba lotiti se drugega in o njem dokončno razpravljati.

Ko je sodnik izčrpno razpravljal o obeh pravnih temeljih, kakšen naj bo sodbeni izrek?

Praksa je po navadi ta, če je tožnik uspel samo z enim pravnim temeljem, da se tožbenemu zahtevku ugodi in tožniku priznajo vsi stroški, ne da se jemlje ozir na oni pravni temelj, glede katerega je bil procesni napor brezuspešen.

Teoretično bi se zdelo, čim gre za kumulacijo dveh tožb, pravilno, da se tožbeni zahtevki glede ene zavrne in glede druge pa, da se mu ugodi z vsemi stroškovnimi posledicami zavrnitve in ugoditve. Če se pa že zaradi enostavnosti taki spori ne rešujejo na ravno navedeni način, se pa vendar zdi krivična ona praksa, ki prisoja zmagujočemu tožilcu vse stroške neglede na to, da ni uspel z enim pravnim naslovom, čigar razpravljanje je nasprotniku po nepotrebnem napravilo stroške, ki bi jih ta pač smel zahtevati povrnjene.

VIII. Poglavlje zase so odškodninske tožbe. Kako se določi tožbena osebnost pri odškodninskih tožbah? Mar je že vsaka odškodninska tožba individualizirana s tem, da je odškodninska.

Tako mnenje bi bilo napačno.

Odškodninska tožba je skupnostni pojem. Zakaj pravica do odškodnine nastane tožilcu iz vsake kršitve kakršnekoli obligacije. Pri tem ni jemati v ozir samo obligacijskih razmerij iz vsega zasebnega prava, marveč tudi obligacije izvirajoče iz kazenskega materialnega prava kakor tudi obligacije celo iz izvenpravnega, namreč moralnega področja.

Dasi materialno kazensko pravo ni formulirano v smislu zapovedi, kakor so formulirane n. pr. božje zapovedi: ne ubijaj, ne kradi i. t. d. vendar je pozitivno obvezo vsakogar v tem pogledu, kakor tudi kršitev take obveze lahko formulirati in dognati.

Tisto torej, kar v odškodninskih tožbah identificira tako odškodninsko tožbo, ni kršitev obligacije same na sebi, temveč identiteto doženem le po obligaciji, katera je kršena. Ta kršena obligacija ustvarjajoča identiteto odškodninske tožbe torej določa okvir materialnega procesnega vodstva, in sicer vodstvo v pravnem pogledu.

Zakaj pravim v pravnem pogledu?

Zato, ker vprav odškodninske tožbe nalagajo sodniku materialno pravno vodstvo v neko smer, katere se dosedaj nismo dotaknili zato, da tem ostreje pokažemo na glavno jedro materialnega procesnega vodstva, ki je pravno.

Nova smer materialnega procesnega vodstva pri odškodninskih tožbah je ona, ki se tiče kavzalitete.

Zdi se važno, da poudarimo pri tej priliki nekaj, v čemer se praktični juristi mnogokrat motijo, namreč, da mislijo, ko vedno slišijo o „tehničnih terminih“, da je pravni jezik nekaj tako precizno dognanega, da ima vsaka beseda, če je na njej le nekaj pravnega videza, že čisto natančno in nepremakljivo stvarno vsebino. Treba se mi zdi poudarjati, da je to velika zmeta. Tudi pravni jezik, navzlic vsem naporom juristov nima nič večje precizije, kot jo ima jezik sploh. Zato pa je treba izjave strank, čim rabijo pravne izraze, tehtati z veliko previdnostjo in iskati, kaj so stranke pravzaprav hotele. Toda nič manjša previdnost ni potrebna sodniku samemu glede lastne rabe navidezno pravnih izrazov.

Zato vprav pri odškodninskih tožbah zelo pogosto rabijo besedi „kriv“ in „krivda“ v raznih pomenih ne samo stranke, temveč tudi pravniki. Uporabljajo jo enkrat v smislu kavzalitete, enkrat v smilu pravne odgovornosti.

Mislim, da je važno in koristno uporabljati pri kavzaliteti besedo „vzrok“ in njene izpeljanke in v pravnem pogledu kot „culpa“ vedno le „kriv“ in „krivda“.

Kadar govorimo o krivdi, si je držati pred očmi, da z označbo „vzroka“ psihološko vedno poenostavljamo potek dogodkov. Taka poenostavitev je ena bistvenih lastnosti človeške duše in odgovarja človeški potrebi, da se v siloviti zapletenosti življenjskih dogodkov in pojavov znajde. Ker je človeški duh omejen in vsled tega nujno enostranski, je orientacija človeka mogoča v svetu le s poenostavitvijo, z reduciranjem kompliciranih pojavov na enostavno formulo.

To poenostavljanje pa je pri vsakem človeku različno in je zato tudi ocenitev te ali one komponente, združujoče se z drugimi komponentami v enoten „vzrok“ pri raznih osebnostih različna. Važnost vzročnih komponent, kakor jo bo presodil sodnik, zato nikakor ne bo nujno soglašala z važnostjo, kakršno si predstavljajo stranke.

Analogno kakor zadene sodnika naloga, da preceni pravno važnost dejstev, ga zadene tu naloga, da preceni važnost vzročnih komponent. Tudi v tem pogledu ga zadeva materialno procesno vodstvo, da razčisti vse one vzročne komponente, ki se mu zdijo važne, če tudi bi jih stranki ne

bili uveljavljali. V tem kavzalnem terenu utegne konkretni slučaj privedi sodnika, da ima tehtati o vprašanjih, ki ne spadajo v njegovo pravno zvedensko območje, marveč, ki ležijo v psihološki, ali fiziološki ali fizikalni, ali mehanični, ali sociološki i. t. d. ravnini. Kjer bo sodniku v teh terenih manjkalo lastno znanje, bo treba, da se posluži zvedenca, vendar pa je pri tem ostro paziti, da mu zvedenec ne uide pri svojem mnenju v pravno področje. Iz lastne prakse vem, da sodniki radi podlegajo n. pr. pravnim domnevam psihijatrov glede sposobnosti preiskovane stranke za sklepanje pravnih poslov, i. t. d.

IX. Nastane nadalje vprašanje, kakšna je razlika med materialnim procesnim vodstvom v sporih, kjer so stranke zastopane po odvetnikih in pa v sporih, kjer sta obe stranki brez odvetnikov, torej kakšno je razmerje med določbami § 246. in 528. Grpp.

V sodniških vrstah je mnogokrat slišati mnenje, da tam, kjer imata obe stranki svoja zastopnika, sodniku ni treba nikakega materialnega procesnega vodstva. Mislim, da sem v prejšnjih razmotrivanjih dovolj jasno opozoril na to, da je tako mišljenje zmotno. Zmotno je v tem, ker je povsem naivno egocentrično in izhaja iz zmotne premise, da so psihološki in logični poteki misli v vsakem človeku čisto enaki in da grade torej v sporu, kjer so stranke zastopane po odvetniku, vsi skupaj, torej oba odvetnika in pa sodnik konkretni sporni primer na prav isti način, če ravno ga mogoče skušata odvetnika vsak po svoje nekoliko zabrisati in zamegliti v svojo korist. Kakor že zgoraj poudarjeno, je to psihološko povsem zagrešeno, ker vprav v težavnih primerih se konstrukcije teh treh pravniških faktorjev po temelju razlikujejo.

Poudarjam: Materialno procesno vodstvo sodnika je prav isto, bodisi da so stranke zastopane po odvetnikih, ali pa, da nastopajo same. § 528. Grpp. se torej ne tiče materialnega procesnega vodstva, ampak ustvarja le širšo obvezo sodnikovo, da mora napotiti stranke „k a k o naj opravljajo svoja pravdna dejanja“. Ta beseda „kako“ kaže na to, da mora sodnik, kadar stranke v sporu nastopajo same, odgovarjati za pravilno o b l i k o pravnega materiala. In tu gre predvsem za pravilno obliko predlogov in zahtevkov strank. Vprav v tej pravilni formulaciji strankinih predlogov leži ono, kar nalaga sodniku § 528. Grpp. Zakaj za pravilno formulacijo dejanskih trditev strank, v kolikor jih je treba pri ustni razpravi na novo protokolirati, je sodnik itak odgovoren tudi v odvetniškem procesu.

Toda zmotno bi bilo misliti, da kdaj materialno procesno vodstvo — kakor to mislijo nekateri teoretiki — ali pa procesno vodstvo v smislu § 528. Grpp. vodita do tega, da bi sodnik moral ali smel stranke opozarjati na materialno pravne prigovore. Njegova dolžnost v smislu § 528. Grpp. gre le na pouk o formalnopravnih posledicah pravnih dejanj strank.

Da se sodnik ne sme spuščati v to, da bi dajal strankam napotila za materialno pravno prigovore, nato kaže ves sistem našega zasebnega prava, čigar temelj je svobodna zasebna lastnina in vsled tega popolna suverenost vsakega državljana glede svojih zasebnih pravic, katera suverenost ima za posledico njegovo popolno dispozicijo glede vsega njegovega ravnanja in nehanja s svojimi pravicami, ne da bi mu država in seveda tudi ne sodnik smela aktivno posegati v njegovo disponiranje s pravicami in zahtevki. V tem pogledu ne pozna sistem našega zakona nikakega varuštva in nikakega nadzorstva razen v trdno določenih primerih, kojih ekstenzivna interpretacija pač ni dopustna glede na izrazito individualistično temeljno linijo našega zasebnega prava.

X. Končno naj omenim še dva zanimiva primera v civilnem postopniku, za katera načelo materialnega procesnega vodstva sodnikovega ne velja.

To sta ustanovi „postavitve v prejšnji stan“ in pa obnovitvene tožbe.

Temeljna ideja našega Grpp. je koncentracija postopka na prvi stopnji. Ta koncentracija nalaga strankam posebno pazljivost, one morajo vse pravdno gradivo po pravici in izčrpno predložiti sodniku na prvi stopnji. Vsaka zakasnitev ali opustitev, ki bi jo stranki zagrešili, ju postavlja v nevarnost prekluzije. Ta vidik, dosledno izveden v sistemu zakona naravno ne dopušča, da bi ga stranki kršili, in dostavlja zato ostre kavele, pod katerimi samo je naknadno mogoče dopolniti pravdno gradivo in tekoči proces takorekoč odviti nazaj s tem, da se neka važna sodnikova procesna dejanja razveljavijo.

Iz tega vidika je premotrivati ustanove postavitve v prejšnji stan in obnovitvene tožbe.

V obeh teh ustanovah zadene stranke, ki se jih hočejo poslužiti, dolžnost, da vse novo gradivo, ki ga hočejo uveljaviti, sodišču prednašajo izčrpno in v določenih rokih. Sodišče strogo pretresujoč važnost in utemeljenost na novo uveljavljenega pravnega gradiva, nikakor ne sme iti preko tega, kar sta stranki navedli. Ne sme torej uradoma sodišče

iskati kakega novega pravnega gradiva, ker bi s tem grešilo baš proti ideji koncentracije. Nabiranje novega od strank neuveljavljenega pravnega gradiva, ki se zdi sodniku po njegovi pravni konstrukciji važno za rešitev spora, pa je vprav jedro materialnega procesnega vodstva.

Dolžnost, ki uradoma zadene sodišče v razpravljanju o predlogu na postavitev v prejšnji stan ali pa v obnovitveni tožbi, je vprav protivna materialnemu procesnemu vodstvu in obstoji v tem, da strogo presoja pogoje, ki jih zakon zahteva za postavitev v prejšnji stan ali pa za ugoditev obnovitveni tožbi. Zakaj tendenca zakona je, da sledeč ideji koncentracije, ne dopušča, da bi se brez nedvomno utemeljenega zakonitega razloga nazaj odvil v toku se nahajajoči pravdni postopek.

Zato je po stvarni nujnosti materialno procesno vodstvo izključeno v razpravljanju o postavitvi v prejšnji stan in v obnovitveni tožbi.

Preklic predloga (§ 85 Kz.) in umik zasebne tožbe.

Priv. doc. dr. Avgust Munda.

K 2. Za osebe, ki so nesposobne za pravne posle,²² poda in preklicuje predlog ali zasebno tožbo zakoniti zastopnik. Za maloletnike izpod šestnajst let daje zakon pravico predloga in zasebne tožbe le zakonitemu zastopniku. Zakoniti zastopnik poda predlog le za oškodovanca, on le izvršuje to pravico namesto²³ oškodovanca, ker je ta sam ne more izvrševati. Pravica zakonitega zastopnika je torej združena z njegovim svojstvom kot zakoniti zastopnik. Radi tega preneha ta pravica, čim preneha to njegovo svojstvo (smrt zakonitega zastopnika, polnoletnost ali smrt oškodovanca).²⁴

²² Za pravne posle nesposobne so osebe, ki jih za take proglašajo civilnopravni zakoni. Podrobnosti o tem so navedene v Uroševičevem sodskem trebniku 169.

²³ Zakoniti zastopnik ima torej le formalno predlagalno pravico, ki je združena z njegovim svojstvom (zakonitega zastopnika), nima pa materialne predlagalne pravice.

²⁴ Allfeld V. D. A. II—179, Olshausen § 65.—15. Binding HdbI.—646.

Če se menja oseba zakonitega zastopnika, sme seveda preklicati naslednik predlog svojega prednika. Tako sme preklicati varuh predlog, ki ga je podal umrli oškodovančev oče ali prejšnji varuh; skrbnik duševno bolnega sme preklicati predlog, ki ga je podal oškodovanec, preden je bil preklican.²⁵

K 3. Po odločbi § 87, prvi odst., Kz. sme oseba, ki je dovršila šestnajsto leto „tudi sama“ podati predlog ali zasebno tožbo. Iz te določbe je posneti, da sme poleg oškodovanca, ki je dovršil šestnajsto leto, a še ni polnoleten (zakon o polnoletnosti z dne 31. julija 1919., št. 640/19 Ur. l.), podati in preklicati predlog tudi zakoniti zastopnik; zakoniti zastopnik in šestnajstletni, a še ne polnoletni oškodovanec imata torej paralelno²⁶ pravico, podati predlog. Nemški kazenski zakon (§ 65) to izrečno odreja, ko pravi: „Dokler je oškodovani mladoleten, ima neodvisno od njegove pravice tudi njegov zakoniti zastopnik pravico, podati predlog.“²⁷ Besedilo § 87 prvi odst. Kz. v tem pogledu ni tako jasno, vendar je po našem mnenju tolmačiti tudi naš zakon v tem smislu. To utemeljujemo s tem, da govori zakon v določbi § 87, prvi odst., Kz. najprej o osebah, ki so nesposobne za pravne posle; ker so te osebe popolnoma nesposobne, da podajo predlog, mora to storiti zakoniti zastopnik namesto njih. Nato govori zakon o osebah, ki so sicer tudi nesposobne za pravne posle, zakon jim pa vendar daje pravico, da „tudi same“ podajo predlog ali zasebno tožbo. Osebe, ki imajo več kot 16 a manj ko 21 let, niso vedno dovolj sposobne, da v konkretnem primeru same odločijo, ali naj podajo predlog ali ne. Radi tega daje zakon v prvem primeru le eno predlagalno pravico, ki jo izvršuje zakoniti zastopnik, v drugem primeru pa dopušča konkurenco dveh predlagalnih pravic; zakoniti zastopnik naj v drugem primeru korigira morebitno nepravilno pojmovanje oškodovančeve; zato je zakoniti zastopnik v tem pogledu popolnoma neodvisen od odločbe oškodovančeve. Določba §§ 85 in 86 Kz. govori sicer le o eni osebi („oškodovančev pred-

²⁵ Allfeld V. D. A. II—207, Olshausen § 65.—21, Hälschner 1., 719, Finger 1—204, nasprotno; Binding Hdb I—651.

²⁶ Nasprotno: Dolenc K. z. — 173, Čubinski 202; v smislu teksta: Žganec—Žorž 221. Ko doseže mladoletni šestnajsto leto, sme po § 87. Kz. samostojno podati predlog in to tudi tedaj, če se je zgodilo kaznivo dejanje prej, preden je dosegel to starost (Olshausen § 65.—3, Binding Hdb I—627).

²⁷ Po nemškem k. z. sme soproj sporedno z ženo (§ 195.), uradni starešina pa sporedno z užaljenim (§ 196.) podati predlog.

log“, „zasebni tožilec“), določba § 6, šesti odst., Kp. pa pravi, da se smatra za oškodovanca tudi njegov „zakoniti zastopnik in njegov pooblaščenec, tudi če ga zakon izrečno ne omenja.“

Iz navedenega je zaključiti, da zakoniti zastopnik ne sme preklicati predloga, ki ga je podal 16 letni, a še ne polnoletni oškodovanec; ta pa ne sme preklicati predloga, ki ga je podal zakoniti zastopnik. Prav tako višje oblastvo (§ 313, št. 2, a Kz.) ne sme preklicati predloga, ki ga je podal javni — uslužbenec, in obratno.²⁸ Če pa je postal oškodovanec polnoleten, sme preklicati predlog, ki ga je podal njegov varuh, ker je s polnoletnostjo prenehala varuška pravica.

K 4. Pravica podati predlog (§ 85 Kz.) je javno pravnega značaja in jus personalissimum; to izključuje, da bi prešla ta pravica ob oškodovančevi smrti po dednem pravu na dediče. Nasprotno bi pa pravnemu čutu, če bi prenehala pravica predloga z oškodovančevo smrtjo; zato določajo skoro vse novejšje zakonodaje, da preide pravica predloga in zasebne tožbe, če umre upravičenec (zasebni tožilec), na najbližje sorodnike.²⁹

Dednost predloga in zasebne tožbe odreja naš zakon v določbi § 87 Kz. drugi odst., v zvezi z določbo § 51, četrti odst. Kp., le pri prešuštvu (§ 292 Kz.) prestane s smrtjo razžaljenega moža ali razžaljene žene pravica do zasebne tožbe. Pravica predloga ali zasebne tožbe prehaja po našem zakonu, ako umre upravičenec (§ 6, šesti odst. Kp.) v trimesečnem roku (§ 85, 86, drugi odst. Kz.) ali med kazenskim postopkom, samo na soproga,³⁰ na njegove otroke ali stariše. Trimesečni rok za te dediče se računa od dne smrti osebe, ki je bila upravičena podati predlog ali zasebno tožbo. Vsi ti

²⁸ Allfeld V. D. A. 207, Olshausen § 64.—7.

²⁹ Dednost predloga odreja norveški, nizozemski, italijanski, danski, finski kazenski zakon, nasprotno pa nemški (§ 61) in francoski ne poznata dednosti. Osnutek čeh. kaz. zakona določa, da prehaja pravica podati predlog in zasebno tožbo na vse dediče, če je bila s kaznivim dejanjem kršena imovinska pravica, v drugih primerih pa velja dednost le za bližnje sorodnike (§ 30). Nizozemski, finski kazenski zakon in osnutek avstrijskega kazenskega zakona iz l. 1909. (73) določajo, da pravica predloga ne prehaja na dediče, če se ugotovi, da oškodovani ni imel namena storilca preganjati. Osnutek nemškega kaz. zak. iz l. 1909. (§ 72) je določbo take vsebine odklonil, ker se da taka odpoved težko dokazati in ker odpoved na predlog nima pravnega učinka, o čemer bomo še pozneje govorili (O. n. k. z. 1909., motivi 276).

³⁰ Širši krog upravičencev odreja zakon (§ 313, št. 1., a, Kz.) za razžalitve in klevete „umrlih“; v tem primeru smejo vložiti zasebno tožbo tudi bratje in sestre; prav tako o. n. k. z. 1909. (§ 72.).

dediči imajo sporedno pravico predloga ali zasebne tožbe; v takem primeru je torej lahko več sporednih predlogov ali zasebnih tožb.³¹ Pravico predloga (zasebne tožbe) je moči seveda podedovati le tedaj, če ob upravičenčevi smrti še ni prenehala n. pr. če že ni takrat potekel trimesečni rok, ali če je pokojni preklial predlog ali če se je odpovedal zasebni tožbi. Dediči smejo torej preklicati predlog (zasebno tožbo), ki ga je podal pokojni; če je več sporednih predlogov (zasebnih tožb), morajo seveda vsi preklicati predlog (zasebno tožbo), ker se nadaljuje postopek tako dolgo, dokler ni zadnji izmed njih preklial predloga ali umaknil zasebne tožbe.

K 5. Vprašanje, ali sme pooblaščenec podati ali preklicati predlog (zastopstvo „v izjavi“), ni sporno, pač pa vprašanje, ali je dopustno zastopstvo „v volji“ t. j. v odločitvi, ali se naj poda predlog.³² Ker je predlog jus personalissimum in ustanova javnega prava, je zastopstvo „v volji“ na podstavi pooblastitve (generalno pooblastilo) dopustno le pri imovinskih deliktih,³³ ne pa pri kaznivih dejanjih, ki kršijo imaterialne pravice (žalitve) ali ki so naperjena neposredno zoper osebo (telesne poškodbe). Vedno pa mora imeti pooblaščenec tako pooblastilo že takrat, ko je podal predlog.³⁴ Predlog, ki ga je podal pooblaščenec, je veljaven, če je pooblastitelj res dal pooblastilo; ni torej potrebno, da se pooblaščenec že tedaj izkaže s pooblastilom, ko poda predlog; lahko se izkaže tudi po trimesečnem roku. Upravičenec sme podati predlog tudi po selu, ker prenaša ta le voljo oškodovanca samega.

IV. Več oškodovancev.

Lahko se pripeti, da je z enim in istim kaznivim dejanjem oškodovanih več oseb (n. pr. ena žalitev je naperjena proti več osebam) ali da ima po zakonu več oseb³⁵ pravico

³¹ O. a. k. z. 1909., motivi 129; nasprotno: Frank-Šilovič 92, ki pravi, da prehaja pravica predloga (zasebne tožbe) na dediče alternativno; po osnutku čeh. k. z. (§ 50 in o. n. k. z. 1909. (§ 72.) imajo dediči zaporedno pravico in sicer prehaja pravica na soproga in otroke, če ni teh, na starše, če ni teh, na brate in sestre, in na druge sorodnike, na te pa le tedaj, če so živeli z umrlim ob njegovi smrti v skupnem gospodinjstvu.

³² Allfeld. V. D. A. II—182, Olshausen § 61.—15, 17. Liszt § 45., III, 1c); nasprotno: Binding. HdbI—652, Finger I—195.

³³ Urošević 166.

³⁴ Negotiorum gestio pri predlogu ni dopustna.

Allfeld. 182, Olshausen § 61.—15. Urošević 166.

³⁵ V § 120 Za. in § 239 Zb. ne gre za sporedno, marveč za alternativno pravico zasebne tožbe odvetniške (notarske) zbornice.

predloga ali zasebne tožbe n. pr. oškodovanec poleg zakonitega zastopnika (§ 87, prvi odst., Kz.) ali različni sorodniki drug poleg drugega (§§ 87, drugi odst., 313, števil. 1 b Kz.).³⁶ V določbi § 313, števil. 2, a. Kz. pravi zakon, da se preganja žalitev javnih uslužbencev po § 302 Kz. na njih predlog, če ga pa sami ne podado na predlog „njih višjega oblastva.“ Zakon ne pove, ali je to „neposredno“ nadrejeno oblastvo. Menim, da tu ne gre za več predlagalnih pravic, to je: za predlagalno pravico več nadrejenih oblastev marveč le za eno, ker rabi zakon ednino.³⁷ Predlog sme preklicati le oblastvo, pri katerem je bil uslužbenec uslužben za časa žalitve; saj gre za to, da se čuvajo interesi tega urada;³⁸ če je torej uslužbenec medtem menjal svoj urad, sme preklicati predlog le prejšnje nadrejeno oblastvo.

Vsi upravičenci (§ 6, šesti odst., Kp.) in zasebni tožilci niso sosesstniki predlagalne pravice ali zasebne tožbe, temveč samostojni upravičenci; oni smejo torej le zahtevati, da se uvede kazenski postopek glede celega kaznivega dejanja to je n. pr. glede cele škode, povzročene s kaznivim dejanjem, ne pa le glede delnega zneska (kvote), kolikor so prizadeti.³⁹

Vsi oškodovanci so drug od drugega neodvisni, vsak sme zase podati in preklicati predlog ali samostojno vložiti in umakniti zasebno tožbo; tudi trimesečni rok se računa za vsakega upravičenca posebej od dne, ko je zaznal za kaznivo dejanje t. j. za objektivni in subjektivni stan in za storilca. Ako je z enim dejanjem oškodovanih več oseb, zadostuje predlog enega izmed njih, da se uvede postopek za celo kaznivo dejanje, ako pa je več izmed njih podalo predlog, se ustavi postopek le tedaj, če so vsi preklicali predlog. Če je bil postopek uveden na zasebno tožbo enega zasebnega tožilca, a je več oseb upravičenih k tožbi, se smejo ostali zasebni tožilci pridružiti postopku; seveda se pa ne more izvesti na tožbo vsakega izmed njih poseben postopek. Načelo edinstvenega postopka (§§ 20, 21 Kp.), ki velja za stek več kaznivih dejanj (subjektivna koneksiteta § 20 Kp.) in za več udeležencev (objektivna koneksiteta

³⁶ Nemški k. z. pozna še druge primere: oče poleg matere (§ 182), soproj poleg žene (§§ 195, 232), uradni starešina poleg uradnika (§§ 196, 232).

³⁷ Drugače v nemškem k. z., ki pravi (§ 196), da imajo v takem primeru „razen neposredno prizadetega tudi njegovi (!) uradni starešine (torej: množina!) pravico, podati predlog.“

³⁸ Olshausen § 196.—5a.

³⁹ Binding HdbI—632.

§ 21 Kp), mora veljati tem bolj, ko gre le za enega storilca in eno dejanje, dasi je ž njim prizadetih (oškodovanih) več oseb (§ 61. Kz.). Zato morajo vsi zasebni tožilci, ki se pridružujejo postopku, sprejeti postopek v stanju, v katerem se trenutno nahaja; pridružiti pa se mu morejo le, dokler sodišče prve stopnje ni izreklo sodbe. Sodba v stvari (tičoča se krivde) učinkuje praviloma proti vsem zasebnim tožilcem, tako da je ž njo porabljena tožbena pravica tudi za ostale. To velja brez izjeme le za obsodilno, skoro vedno tudi za oprostilno sodbo; za zavrnilno sodbo (§ 276 Kp.) pa le tedaj, če je osnovana sodba na razlogu, ki velja za vse zasebne (n. pr.: res judicata, tičoča se vseh tožilcev)⁴⁰ tožilce. Če pa učinkuje zavrnilna sodba le proti enemu (n. pr. umik obtožbe, nepravi tožilec), potem ta sodba ne učinkuje proti ostalim (§ 359., šte. 1, Kp.). Pa tudi oprostilna sodba (§ 280 Kp.) v stvari ne učinkuje dosledno proti vsem tožilcem; n. pr. obtožencu se je posrečil dokaz resničnosti le glede prvega tožilca. Tako določa n. pr. osnutek čeh. kaz. zakona, da preneha z obsodbo (!),⁴¹ ki jo je izreklo sodišče na obtožbo enega izmed zasebnih tožilcev, obtožna pravica tudi za ostale zasebne tožilce (§ 29, zadnji odst.).⁴²

V. Oblika in vsebina preklica predloga ali zasebne tožbe.

Vsako kaznivo dejanje je moči zoper enega obdolženca preganjati le v celoti; možno je le dvoje: ali se preganja v celoti ali se pa sploh ne preganja.⁴³ Posledica tega je, da se mora nanašati tudi predlog, ki je le pogoj pregona, na dejanje v celoti. Kar velja za predlog sam, velja tudi za preklic predloga. Upravičenec sme torej preklicati predlog le glede dejanja v celoti, ne pa glede dela dejanja: Ako je

⁴⁰ ali abolicija; ta pa je bila dopustna za kazniva dejanja, ki se preganjajo po zasebni obtožbi, le po čl. 3 bivšega zak. o kralj. oblasti.

⁴¹ torej z obsodilno sodbo, ne pa z drugo sodbo (oprostilno ali zavrnilno).

⁴² O. a. k. z. 1909 (§ 74) določa, da učinkuje sodba proti ostalim zasebnim tožilcem le tedaj, če se ni izrekla zaradi tega, ker je tožilec umaknil obtožbo. Nemški k. p. § 375) pa odreja, da učinkuje vsaka odločba „v stvari“ tudi napram ostalim upravičencem, ki niso vložili zasebne tožbe.

Zakon o tisku (čl. 55, drugi odst.) pravi, da smejo oklevetane osebe, če so kolektivno označene, podati „eno“ tožbo, obtoženec se pa ne kaznuje, „ako dokaže, da je glede katerekoli osebe res ono, kar je v besedilu povedano.“

⁴³ Binding HdbI. Untheilbarkeit der Strafklage, str. 650, Allfeld V. D. A. 208.

podal predlog zaradi več samostojnih kaznivih dejanj, ga sme preklicati tudi glede enega teh dejanj.

Zakon ne določa ničesar o tem, kakšne vsebine in oblike bodi preklic predloga (zasebne tožbe) in pri katerem oblastvu ga je podati. Radi tega sme upravičenec (zasebni tožilec) preklicati predlog (zasebno tožbo) na poljuben način: potrebno pa je, da jasno in določno izrazi svojo voljo, da ne mara več kazenskega pregona radi kaznivega dejanja, glede katerega je podal predlog (zasebno tožbo).⁴⁴ Oškodovanec sme preklicati predlog pri vsakem oblastvu, ki sodeluje pri kazenskem postopku, potrebno pa je, da dospe vloga k sodišču vsaj do početka glavne razprave (§ 89, prvi odst. Kp.); iz vloge pa mora biti razvidno, da je namenjena oblastvu, ki se trenutno peča s kazensko stvarjo,⁴⁵ ker naj učinkuje preklic pri tem oblastvu in ker je preklic napram privatni osebi brez učinka, o čemur še bomo govorili.

Iz navedenega izhaja, da preklic ne velja, ako je podan s pogoji, iz katerih se vidi, da upravičenec predloga ne prekliča, ako sodišče ne ustreže tem pogojem. Preklic, ki je združen s suspenzivnim pogojem, je torej neveljaven; ako pa sporoči upravičenec pravočasno t. j. do početka glavne razprave (§ 89, prvi odst., Kp.) sodišču, da je pogoj nastopil, je preklic veljaven.⁴⁶ Če prekliča upravičenec predlog s pogojem, da naj se postopek proti drugemu udeležencu kaznivega dejanja nadaljuje, je preklic brez pomena; v tem primeru namreč upravičenec glede na določbo o nedeljivosti predloga tudi ne želi preklica glede osebe, glede katere je (pogojno) preklical predlog.⁴⁷ Resolutivne pogoje, združene s preklicem, je imeti tako, kakor da ne bi bili izrečeni.⁴⁸

Odpoved na kazenski pregon in odpušcanje ni imeti za preklic predloga. Kazniva dejanja, ki se preganjajo na predlog (§ 85 Kz.) so delikti javne obtožbe; pravica pregona teh dejanj pa pristoji le državi. Predlog (§ 85 Kz.) je utesnitev oficialnega načela; oficialno načelo pa je pri

⁴⁴ Olshausen § 64.—9, 11., Binding. HdbI.—656.

⁴⁵ Olshausen § 64.—10., Allfeld 207, Binding HdbI.—651.

⁴⁶ Seveda pa ni stvar sodišča, da nadzoruje, ali je pogoj nastopil ali ne; n. pr. upravičenec prekliča predlog pod pogojem, da prosí obdolženec odpušcanja ali da poravna škodo. Allfeld 189, opomba šte. 4.

⁴⁷ Olshausen § 64.—11, § 61.—45., Allfeld 208, Binding Hdb. I.—656.

⁴⁸ Olshausen § 61.—45., nasprotno: Allfeld 189, 208. Binding razlikuje med dopustnimi in nedopustnimi pogoji (Hdb. I. 656); Liszt (§ 45., III, 5) je mnenja, da so pogojni predlogi nedopustni, če ne gre zgolj za omejitve.

kaznivih dejanjih, ki se preganjajo na predlog, utesnjeno le v dvojnem pravcu: prvič s tem, da državni tožilec ne more sprožiti kazenskega pregona, dokler „oškodovani ne poda predloga“ (§ 2 Kp.) in drugič s tem, da mora postopek prenehati, čim oškodovani prekliče predlog (§ 89 Kz.). Odpuščenje, ki ni združeno z izrečnim preklicem, pa je zgolj etičen akt, ki ne more preprečiti procesualnega razmerja med državo in storilcem. Kar velja za odpuščenje, velja tudi za odpoved in poravnavo.⁴⁹

Popolnoma drugačna pa je stvar pri kaznivih dejanjih, ki se preganjajo na zasebno tožbo; tu ima pravico kazenskega pregona zasebni tožilec, on je edini dominus litis. Ker edino on razpolaga s kazenskim pregonom in ker ga ne veže niti legalitetno načelo (§§ 39, šte. 1, 44., prvi odst., Kp.), se sme tudi napram storilcu odpovedati pregonu ali skleniti ž njim tudi izvensodno poravnavo.⁵⁰ Tudi zasebni tožilec pa ne izgubi pravice zasebne tožbe, če n. pr. odpusti storilcu žalitev.⁵¹

VI. Fiktivni umik zasebne tožbe.

Zakon ne pozna preklica predloga (§ 85 Kz.) s konkludentnimi dejanji; pač pa se smatra za umik zasebne tožbe, če zasebni tožilec:

1. v odrejenem roku ne vloži obtožnice,
2. če ne pride na glavno razpravo,⁵²
3. če ne poda na tej končnega predloga (§ 51, drugi odst. Kp.),
4. če v smislu § 284, tretji odst. Kp. ne zahteva, da se pokreni zakoniti postopek,
5. če v smislu § 51, peti odst. Kp. ne poda nasprotne tožbe do konca glavne (ustne) razprave.

⁴⁹ Allfeld 197, Olshausen § 61.—49, Liszt § 45; III—5, o. n. k. z. 1909., motivi 276. Binding, Hdb. I. 647: oškodovanec ostane oškodovan v kljub odpustu; nasprotno: Finger I. 206. Hälschner 1—721., ki pravi, da je odpoved pri sodišču istovetna s preklicem.

Če pa se odpove upravičenec predlogu, preden je storilec zagrešil kaznivo dejanje, je imeti tako odpoved za privolitev, ki izključuje protipravnost dejanja. Olshausen § 61.—49, Binding Hdb. I. 647, nasprotno: Urošević 167.

⁵⁰ Olshausen § 64.—20.

⁵¹ motivi o. s. k. z. 1910.—281.

⁵² § 391 drugi odst. nemškega k. p.: „Za umik zasebne tožbe na prvi stopnji in če je obtoženi vložil priziv, tudi na drugi stopnji, se smatra: ako zasebni tožilec ne pride na glavno razpravo niti sam niti njegov odvetnik ali če ne pride na glavno razpravo ali na drug narok, dasi je sodišče odredilo, da mora osebno priti ali če zamudi rok, ki je bil odrejen s pretnjo, da se bo sicer postopanje ustavilo.“

Določbe o fingiranem umiku imajo ta pomen, da se zamjči točen potek postopka tudi v stvareh zasebne tožbe.⁵³

K 1. Ko so poizvedbe končane, pozove preiskovalni sodnik zasebnega tožilca, naj v osmih dneh vloži obtožnico, ker se bo sicer smatralo, da se je odpovedal pregonu (§ 95, četrti odst. Kp.). Če zamudi zasebni tožilec ta rok, ustavi preiskovalni sodnik⁵⁴ poizvedbe (§ 96, prvi odst. Kp.). Če je bila uvedena preiskava,⁵⁵ pozove preiskovalni sodnik po končani preiskavi zasebnega tožilca, naj vloži obtožnico v štirinajstih dneh s pripombo, da se bo sicer smatralo, da je odstopil od pregona (§ 109, tretji odst. Kp.). Če ugotovi apelacijsko sodišče ugovoru zoper obtožnico po § 206 Kp., mora hkrati pozvati zasebnega tožilca, naj v treh dneh vloži novo obtožnico, ali poda drug predlog v smislu drugega odstavka § 206 Kp. Iz citacije § 109, tretji odst. Kp., v drugem odst. § 206 Kp. je posneti, da mora sodišče tudi v tem primeru poučiti zasebnega tožilca, da se bo sicer smatralo, da se je odpovedal pregonu.

V postopku po zakonu o tisku se dostavi rešitev o postavitvi pred sodišče zasebnemu tožilcu, da izdela v treh dneh po pravnomočnosti te rešitve obtožnico (§ 85, prvi odst. z. o t.), ker bi se sicer postopek ustavil. Prav to velja za primer, ako odredi sodišče v smislu § 73, osmi odst. z. o t., da se takoj po odgovoru na tožbo razpiše glavna razprava.

Gori omenjeni roki so za zasebnega tožilca prekluzivni, za državnega tožilca pa le redovni roki. Ako da sodišče napačen pravni pouk,⁵⁶ je zasebni tožilec kljub napačnemu pouku prekludiran, ker zakonitih rokov ni moči podaljšati (§ 88 Kp.). Prav tako je zasebni tožilec prekludiran, če ne vloži obtožnice v zakonitem roku, dasi mu ni dalo sodišče nobenega pravnega pouka o prekluziji; zakon naroča sicer sodniku, naj v gori navedenih primerih pouči zasebnega tožilca, ne odreja pa nobene sankcije⁵⁷ za to opustitev.

(Dalje prihodnjič.)

⁵³ Državni tožilec pa mora itak po službeni dolžnosti skrbeti, da se postopek ne zavlačuje (§ 39 št. 6 Kp., § 25 p. r. d. t.).

⁵⁴ Ne pa senat, v tem primeru velja namreč prvi odst. § 108 k. p., ker je smatrati, da je zasebni tožilec sam odstopil od pregona. Senat ustavlja poizvedbe po § 96, drugem odst. Kp., če se naj ustavi kazensko postopanje proti tožilčevi volji.

⁵⁵ Primer §§ 324, 325 Kz. v zvezi s §§ 315, 316, 317, 322, tretji odst. Kz.

⁵⁶ Ako n. pr. pouči zasebnega tožilca, naj vloži obtožnico v primeru § 95, četrti odst. Kp. v 14 dneh namesto pravilno v 8 dneh.

⁵⁷ Pač pa zakon o občem upravnem postopku (§§ 110, 124).

Književna poročila.

Dr. Eisner Bertold: Mednarodno, medpukrajinsko (interlokarno) i medjuversko bračno pravo Kraljevine Jugoslavije. Zagreb 1935. Tisk „Tipografije“ Zagreb. Založnik? Cena?

Prejšnji dolgoletni senatni predsednik vrhovnega sodišča v Sarajevu, nato dalje časa vodja zakonodajnega oddelka v ministrstvu pravde v Beogradu in sedanji vseučiliški profesor na pravni fakulteti v Zagrebu je obogatil spomladi preteklega leta naše pravno slovstvo o bračnem pravu z važno knjigo pod zgoraj navedenim naslovom. Ne samo temeljitost teoretičnega znanja pisčevega, ampak tudi njegove praktične skušnje v Sarajevu in Beogradu so zagotavljale vsakemu poznavalcu naših zamotanih prilik vprav glede bračnega prava odlično vsebino njegove knjige. Z njo smo dobili, to lahko kar uvodoma ugotovimo, nazoren pregled našega pravnega stanja in zanesljive smernice za reševanje bračnih sporov meddržavne ali medpukrajinske narave. Izvajanja pisčeva so jasna in jim na splošno ni pri-govarjati.

V pregovoru naglaša E. upravičeno, da v Jugoslaviji sploh nimamo bogate literature o meddržavnem privatnem pravu, in da so še bolj redkoštevilna dela, ki bi se posebno bavila s problemi meddržavnega in medpukrajinskega bračnega prava. Samo prof. Lapajne da je v svoji knjigi *Mednarodno in medpukrajinsko zasebno pravo*, 1929, posvetil tej materiji, ozirajoč se na vsa naša pravna področja, v celem 45 strani in da sta poleg njega profesorja Živ. Perić in M. Bartoš napisala nekaj razprav iz tega področja, toda omejujši se na konkretne probleme in motreč jih samo s stališča srbijanskega gradjanskega prava. Ker ni potrebne teoretske podlage, koleba judikatura na tem polju, to pa je spričo novega verskega in avtonomno-cerkvenega zakonodavstva na bračnopravnem polju spravilo celo vrsto novih vprašanj na dan, ki povečavajo pravno nesigurnost in nujno zahtevajo razčiščenja.

Te okolnosti so dale piscu povod, da s svojim delom prispeva k razjasnenju zamotanih problemov, ki se nam na tem polju iz dneva v dan odkrivajo. Ker število objavljenih odločb naših vrhovnih sodišč, ki spadajo v to materijo, ni veliko, si je E. priskrbel zasebno od znanih mu članov Stola sedmörice v Zagrebu, kasacijskega sodišča v Beogradu, apelacijskega in kasacijskega sodišča oddel. B v Novem Sadu in vrhovnega sodišča v Sarajevu veliko število neobjavljenih sodnih odločb. Končno naglaša pisec, da se je od inozemske literature in judikature največ posluževal avstrijske z ozirom na dejstvo, ker avstrijski o. d. z. velja ali se uporablja vsaj subsidiarno na večjem delu naše države, nato čehoslovaške judikature, da pa tudi literature zakonodavstva in judikature ostalih držav ni zanemarjal, kolikor mu je pač bila pri nas dosegljiva.

Celotna snov je razdeljena v tri dele: prvi obravnava današnje stanje bračnog prava i nadležnost u bračnim stvarima u našoj državi na 40 straneh. Posebno zanimiva so pisčeva izvajanja o „značaju novih zakona o vjeroispovestima i novih crkvenih ustava glede nadležnosti duhovnih sudova“ (str. 32—36) ter o „važanju presuda (odluka) duhovnih sudova pro foro externo (za državno područje)“ (str. 26—40).

Drugi del, ki prikazuje meddržavno bračno pravo, je po obsegu največji (str. 40—149). Njemu je posvetil pisec izredno skrbnost in pažnjo, ki sta mu omogočila na prepričevalen način od-

kriti in ugotoviti načela, ki naj se uporabljajo na tem pravnem polju, tudi za ona področja Jugoslavije, kjer jih iščemo v njihovih veljavnih pravnih sistemih zaman. E. ugotavlja najprej, da imamo v Jugoslaviji, ki še ni, kakor n. pr. Poljska, poskrbela za enotno ureditev meddržavnega privatnega prava, toliko meddržavnih prav, kolikor imamo različnih pravnih področij. Osebna sposobnost naj se presoja po načelu državljanstva, v medpokrajinskem prometu pa po občinski pristojnosti, ki odločaj pri ugotovitvi legis provincialis. Odškodnina za neizpolnitev zaroke se more priznati samo v izmeri, kakor jo predvideva lex fori, ker gre tu za „ordre public“.

V podrobnosti njegovih zanimivih izvajanj o materialnih predpostavkah za sklepanje braka naših državljanov z inozemci v tuzemstvu ali inozemstvu z ozirom na različna pravna področja, o formalnih predpostavkah za sklepanje braka, o pravnih učinkih sklenjenega braka, o razvezi braka in ločitvi od mize in postelje, v vse to glede na naše različne pravne sisteme, končno o priznavanju tujih odločb o razvezi braka, ločitvi od mize in postelje ter o ničnosti braka se ne spuščamo, smatramo pa, da zaslužijo, da nanje posebno opozorimo naše pravnike, ki jim bo E.-jevo odlično delo v najtežavnejših vprašanjih lahko zaseljiv kašipot.

Tretji del govori o medpokrajinskem (interlokalnem) bračnem pravu. Potrjujemo piscu, da naj se prizna analogno § 147 vojvodinskega ženitbenega zakona občinska pristojnost kot odločilna za določitev personalnega statuta posameznikov za ves državni teritorij. Brez dvoma je pravilno tudi njegovo stališče, da je treba pri predpostavkah za sklepanje braka razlikovati na eni strani bračno zrelost in poslovno sposobnost, na drugi strani pa bračne zapreke, enako kakor v meddržavnem bračnem pravu, ter da je glede prvih enako kakor tam merodajna za vsakega nupturienta njegova lex provincialis, dočim mora neobstoj bračnih zaprek biti izkazan po pokrajinskem pravu obeh strank. Kot praktično važne naj navedemo še naslednje piševe ugotovitve: a) Braki, veljavno sklenjeni na enem pravnem področju, morajo biti za veljavne priznani tudi na vseh ostalih področjih ne glede na to, ali so tudi po zakonih drugih pravnih področij veljavni ali ne. b) Po vojvodinskem ženitbenem zakonu velja to načelo samo za Nevojvodince in osebe ženskega spola, ki so pripadnice Vojvodine, dočim je za Vojvodince moškega spola edino merodajno vojvodinsko bračno pravo. c) Dopustnost razveze braka in ločitve od mize in postelje je presojati po lex provincialis, pod katero soproga po svoji občinski pristojnosti (ki je po naših zakonih vedno za oba ista) spadata, ter po pravu področja, v katerem se o stvari razpravlja. Lex provincialis se določa po občinski pristojnosti soprogov za časa vložitve tožbe za razvezo braka ali ločitve od mize in postelje. Po teh načelih ne bi uspeli katoliški soprogi iz Slovenije z zahtevo po razvezi braka pred vojvodinskim sodiščem, dasi bi bila razveza po vojvodinskem pravu mogoča in katoliški soprogi iz Vojvodine ne bi dosegli razveze braka pred sodiščem v Sloveniji, dasi jo njih pokrajinsko pravo dopušča. d) Civilno sodišče, pred katerim teče pravda o razvezi ali ločitvi braka, bo moralo presojati dopustnost zahtevka po verskem pravu soprogov, ako bi bila po njihovem pokrajinskem pravu pristojna verska sodišča. f) Odločbe državnih civilnih sodišč se morajo na vsem državnem ozemlju za veljavne in izvršilne priznati, tudi če so v konkretnem primeru prekoračila meje svoje pristojnosti (§ 105 odst. 5 zak. o ured. sodišč). g) Glede odločb duhovnih sodišč velja isto načelo samo toliko, kolikor so bile izdane v mejah, v katerih je po državnih zakonih sodstvo v bračnih stvareh duhovnim

sodiščem poverjeno. Odločbe duhovnih sodišč, ki so izrečene izven tega okvirja, se morajo smatrati za državno področje za neobstoječe. h) Zakon o srbski pravoslavni cerkvi v § 6 ni razširil pristojnosti pravoslavnih cerkvenih sodišč na področja, na katerih ta sodišča že poprej niso imela od države delegiranega sodstva v bračnih stvareh (Glej Slov. Pravnik 1934 str. 11 ss.).

Po naslovu knjige bi pričakovali še poseben oddelek o medverskem bračnem pravu. Toda takega oddelka ni. Samo v dodatku III (str. 181—185) so natisnjeni sem spadajoči predpisi iz osnutka zakona o medverskih odnošajih, ki je bil začetkom 1931. l. od posebne komisije sestavljen in ministru pravde v zakonitev predložen. Pravno-političnemu pomenu teh predvidenih norm, ki na žalost še do danes niso vzakonjene, ne posveča pisec niti vrstice, očitvidno radi tega, ker se bavi samo z veljavnimi zakonskimi pravili.*

V prvem dodatku podaja pisec seznam zakonov, uredb, cerkvenih ustav itd., veljavnih na poedinih pravnih področjih, na katere se v knjigi sklicuje, v drugem dodatku pa seznam odločb različnih domačih sodnih instanc, ki so mu bile na razpolago. Na koncu natisnjeno stvarno kazalo bo znatno olajšalo praktično uporablanje zaslužnega dela.

Temu kratkemu prikazu vsebine odlične knjige naj sledi nekaj stvarnih opazk, ki jim pa nikakor ni namen, zmanjšati vrednost nesporno dragocenih rezultatov piščeve studije.

1. E. meni, da je veljavnost šeriatskega prava na osnovi §§ 1. in 26. odst. 2 zak. o islamski verski zajednici iz l. 1930, §§ 1 in 2 zak. o šeriatskih sodiščih in šeriatskih sodnikih iz l. 1929 ter čl. 100 zadnji stavek ustave iz l. 1931 proširjena na ves državni teritorij in da je vsled tega avstrijski zakon od 15. julija 1912 d. z. šte. 159 o priznanju islamske veroizpovedi na področju Slovenije, Istre in Dalmacije izgubil svojo veljavo. Mi o pravilnosti tega mnenja dvomimo, ker a) o proširjenju šeriatskega prava v navedenih zakonskih določbah nikjer ni izrečno govora; b) bi morali biti spremenjeni s proširitvijo tudi iz javnih ozirov postavljeni predpisi o strogi monogamnosti braka; c) prestop iz ene vere v drugo ne more imeti drugih pravnih učinkov kakor onih, ki jih določajo zakoni o medverskih odnošajih, ki so v prečankih krajih še iz dobe pred prevratom v veljavi. Mnenje piščevo bi se dalo braniti samo glede onih članov islamske verske zajednice, ki niso muslimani šele od danes ampak že od rojstva in katerih roditelji so istotako živeli že po šeriatskem pravu, pa tudi glede teh šele od septembra 1935 dalje, ko je bila z ministrsko uredbo z dne 20./8. br. 84942, Sl. N. 27/8. 1935 br. 198/XLVI/473 proširjena pristojnost sreskega šeriatskega sodišča v Zagrebu na območje apelacijskih sodišč v Zagrebu in Ljubljani in pristojnost sreskega šeriatskega sodišča v Trebinju na vsa sreska sodišča v območju apelacijskega sodišča v Splitu. Nemogoče se nam zdi, da bi z enostavnim prestopom v islam smel imeti vsak jugoslovanski državljan zakonito več žen in jih tudi poljubno odpuščati, nemogoče je tudi, da bi n. pr. odpuščena kristjanska žena pomuslimanjenega moža ali njegovi otroci izgubili svoje pravice proti prestopivšemu možu ali očetu, ki so jih imeli nasproti njemu po civilnem pravu, preden je menjal vero, nemogoče je, da bi jih redno sodišče z zahtevo alimentacije ali nujnega deleža napotilo na šeriatsko sodišče itd. Brez dvoma ima tudi zadnji stavek čl. 100 ustave v vidu

* Vsebinsko teh predpisov navajam tudi jaz v svoji razpravi: „Ob reformi in izenačenju bračnega prava“, priobčeni v Spomenici prof. Mavroviču, katere drugi zvezek pa še doslej ni izšel, dasi sem posebne odtise razprave prejel že pred dvema letoma.

samo muslimane, ki so v islamu rojeni in so od mladih nog živeli po šeriatskih pravnih načelih. Ako vse to poudarimo, smemo nujno zaključiti vsaj to, da bodo morale pravne posledice prestopa v islam po državni zakonodaji biti podrobneje urejene prej ali slej in da zahteva trditve, da velja za vse muslimane na vsem državnem ozemlju v rodbinskih in dednih stvareh šeriatsko pravo, v tej splošnosti znatno omejitev.

2. Za prejšnjo Bosno, Hercegovino in Črnogoro, kjer civilna sodišča sploh nimajo nikake pristojnosti v bračnih stvareh, in kjer se često dogaja, da nekatoliška verska sodišča razvežejo katoliško sklenjen brak po prestopu enega soproga v pravoslavje, protestantizem ali starokatolicizem, katerih sodb katoliška cerkev seveda ne more priznati, zatrjuje E. pro foro civili mnenje, da more v primerih menjave vere za trajanja braka, enako pač tudi pri mešanih brakih vsak bračni drug spraviti spor pred duhovno sodišče svoje vere, kateremu se pri reševanju stvari ni treba ozirati na pravo cerkve, po katerem je brak sklenjen, ne na pravo cerkve, kateri drugi soprogo pripada. Ker ravna vsako duhovno sodišče v mejah svoje pristojnosti, velja po E.-ju glede vsakega soproga odločba duhovnega sodišča njegove vere, to se pravi, da bi bil isti brak veljaven in hkrati neveljaven, razvezan in hkrati nerazvezan, da so otroci iz njega zakonski in hkrati nezakonski, da je vsaka verska zajednica po svojih sodiščih instanca nad drugimi verskimi sodišči itd. Naše mnenje je, da je veljavnost sklenjenega braka in možnost razveze presojati po pravu, po katerem je bil sklenjen, ker je s sklenitvijo dobil učinke tudi že in foro civili in da morajo ostati temu pravu nasprotujoče odločbe drugih verskih sodišč za državno področje neupoštevane.

3. Neveljavnost braka zaradi nedostatka predpisane oblike ugotavljajo katoliška verska oblastva po administrativni ne sodni poti. Zato se o neveljavnosti mešanega braka, ki ga sklene katolik n. pr. v pravoslavni cerkvi, ne izdajajo posebne odločbe.

Knjiga, ki je drugače lepo opremljena, žal ni brez številnih tiskovnih napak; na koncu drugega odstavka od spodaj na str. 35 je n. pr. taka zmes, da je ves odstavek nerazumljiv. Citatelja moti tudi prepogosto ponavljanje fraze „što se tiče“. Vse to pa ne more manjšati zasluga, ki si jih je pisec stekel s svojim delom na eni naših najtežavnih pravnih panog, zato knjigo najtopleje priporočamo.

Dr. Rado Kušej.

Tauber L., Udžbenik trgovačkog prava. Geca Kon d. d. Beograd 1935, XI., 204 str., cena 70 Din.

Knjiga uglednega pravnega in narodnogospodarskega pisca je odobrena kot učbenik za trgovske akademije, v resnici pa daje, res da samo za srbijansko pravno področje, znatno več, za druga pravna področja, kolikor naše pravo še ni enotno, pač premalo. Pisec si je tega seveda popolnoma svest, češ vzporedna obdelava trgovskega prava vseh naših pravnih področij za trgovinske akademije ne bi bila umestna. Pritrditi mu treba, ako bi hotel trgovinsko pravo vseh pravnih področij obdelati enako izčrpno, kakor je tu obdelano srbijansko trgovinsko pravo; vprašanje pa je, kaj bodi namen trgovinskih akademij in njihovega učnega načrta: ali je boljše, da svojim gojencem dajo čim popolnejšo sliko enega pravnega sistema, ali da jim — zaenkrat, pri nas — dajo pregled vsega našega trg. prava v oblih obrisih. Meni bi se v naših prilikah drugo skoraj zdelo boljše, sicer pa je tudi pisec včasih pogledal preko „mej“, samo da bi bilo zlasti glede trg. stvarnega in obligacijskega prava koristno, ko bi bil še večkrat in še globlje (res da srb. trg. zak. za ta del vsebuje malo, toda trg. promet

ni omejen na poedino pravno področje). O sistemu ni da bi govoril, pisec ima brez dvoma svoje skušnje na trg. akademijah, najbrže so mu roke kolikor toliko bile vezane tudi z učnim načrtom. S temi omejitvami zasluži knjiga priznanje, tudi dijakom pravnikom na srbijanskem pravnem področju bo dobro služila in mimo nje ne bodo mogli niti pravniki praktiki drugih pravnih področij, kadar se jim bo treba poučiti o pravnem stanju na področju srb. trg. zakonika. Naravnost prednost knjige pa je, da so v nji obdelani tudi naši novi enotni zakoni in uredbe, kolikor posegajo v področje trg. prava (obrtni zakon, Grpp., zakon o zaščiti industrijske svojine, zak. o javnih skladiščih, zak. o pobijanju ilojalne tekme, kartelna uredba (prva), uredba o železn. prometu itd.).

M. Škerlj.

Koštica V. Jovan: Iz osiguranja. Praksa nemačkih sudova. Beograd. Samozaložba. 1935. Str. 317. Cena 100.

Lanski pravniški kongres je obravnaval tudi vprašanje o vzakonnitvi primernege zavarovalnega zakona za celo državo. Prav ob istem času, nekaj dni pred kongresom, je izšla naznanjena knjiga, ki opozarja bolj kot vse drugo na važnost takega zakona. Prireditelj je izdal namreč v tej knjigi 120 odločb nemških sodišč o uporabi nemškega zavarovalnega zakona in to deloma v doslovnem prevodu, deloma v izvlečku. V predgovoru pravi, da je čutil kot sodnik trgovskega sodišča živo potrebo nekega kažipota po zavarovalnem pravu, pa se ni mogel poslužiti niti z literaturo, kajti take da Jugoslovani še nimamo, niti s prakso domačih sodišč, zato da se je zatekel k odločbam nemških sodišč, ki sodijo na podlagi modernega zakona iz l. 1908.

Zakaj si je sicer izbral nemške odločbe in ne avstrijskih, kar bi bilo vsekakor primerneje, saj je avstrijski zakon v veljavi na enem delu naše države, tega prireditelj ne pove. Prav tako ne, da je na tem delu več zavarovalnic, ki delujejo na ostalem jugoslovanskem ozemlju in da imajo te druge zavarovalnice v državi več ali manj enake obče zavarovalne pogoje, kar bi opravičevalo še bolj uporabo avstrijske prakse. Morda mu niso bile avstrijske odločbe pri roki, res je tudi, da je število odločb iz zavarovalnega prava, ki jih je izrekel Stol sedmorice odd. B. naravnost malenkostno. Pomemben nedostatek iz takega ravnanja ni nastal, ker temelji avstrijski zakon sam na nemškem in ker je prireditelj izbral res značilne odločbe, ki jih moremo opravičiti tudi po našem zakonu.

Odločbe obravnavajo naslednja zavarovanja: požar, življenje, avto-kasko, zakonito odgovornost, tatvino, nesrečne primere, točo in obče predpise. Pridejan je izvleček iz nemškega zavarovalnega zakona v prevodu. Odločbe so precej skrbno izbrane, ker rešavajo res le temeljna vprašanja. Le glede odločbe na strani 229 bi pripomnil, da rešuje zgolj dokazno vprašanje in sicer s pomočjo svobodne ocene dokazov, dalje da odločba na str. 291 nasproti predpisom našega civilnega postopnika glede pristojnosti in reševanja preducialnih vprašanj ne prinaša nič novega, k odločbi na str. 38 pa, da bi tako sodbo izrekel sodnik že na podlagi predpisov državlanskega zakonika o odgovornosti za povzročeno škodo. Sicer pa smemo upati, da bo prinesla zbirka odločb vsaj nekaj jasnosti o temeljnih vprašanjih zavarovalnega prava tamkaj, kjer sodišča takih poslov, doslej še niso imela, in je zato knjigo pozdraviti. Še prav posebno pohvalno je omeniti prireditelja samega, ki se je izkazal skozi in skozi kot najbolj vesten sodnik in si dal toliko truda s tujim pravom, da je mogel reševati z njegovo pomočjo domače pravde.

Dr. R. Sajovic.

Dr. Vragović A. i Milanović Lj.: Rješenja Stola sedmorice i Stola sedmorice odjelj. B u gradjansko-pravnim stvarima. Sveska I. (Rješenja br. 1 — 512). Zagreb. Jugoslavensko nakladno D. D. Obnova. 1936. Str. 418. Cena 100.

Do nedavnega je izdajala založba Obnova kasacijske odločbe Stola sedmorice, založba Themis pa one Stola odd. B. Prireditelji prejšnjih zbirki so se združili in nameravajo izdajati v bodoče skupne zbirke odločb obeh oddelkov kasacijskega sodišča. Upajmo, da je to početek, četudi le skromen, da se bo upoštevala ali vsaj začela upoštevati praksa posameznih kasacijskih oddelkov tudi po drugih. Zbirka sama sicer ne prinaša odločb iz že zenačenega prava, kajti odločbe so izšle v letih 1928 do 1932, vendar so po večini iz takih pravnih materij, katerih pravo je bilo obema pravnima področjima več ali manj enako ali pa je postalo tako sedaj, n. pr. grajansko pravdo pravo. Izmed priobčenih odločb jih je izrekel 160 Stol sedmorice, ostale odd. B. Med zadnjimi pa najdemo samo 23 takih, ki so iz območja ljubljanskega apelacijskega sodišča. Ako sta prireditelja pri tem upoštevala, da imamo tudi zbirko odločb Slovenskega Pravnika, potem je stvar v redu. Želimo, da bi skoro bila obdelana judikatura naših kasacijskih oddelkov v kaki priročni izdaji zakonov, kajti le s tem ji moremo zagotoviti tudi uporabo po nižjih sodiščih. Knjiga sama ima štiri pregledne registre, kar bo nje uporabljanje vsekakor močno olajševalo.

Dr. R. Sajovic.

Advokatske nagrade po novoj advokatskoj tarifi sa 20 tablica. Zbirka zakona i Uredaba „Pravnog Života“. Beograd. 1936. Str. 71.

Dr. Dolenc Metod: Pravna zgodovina za slovensko ozemlje. Akademski založba. Ljubljana. 1936. Str. XV—558.

Dr. Goršič Franja: O pocepanosti sudske prakse. Poseben odtis iz Pravosudja, Beograd, 1935 št. 11 in 15.

Dr. Goršič Franja: Za što skorije stavljanje na snagu Zakona o izvršenju i obezbedjenju. Poseben odtis iz Braniča, Beograd, 1935, št. 9.

Dr. Korošec Viktor: Zgodovina in sistem rimskega zasebnega prava. Prvi zvezek, 1. snopič: Splošni nauki, viri, osebno in stvarno pravo. Družba sv. Mohorja. Celje. 1936. Str. VIII—265.

Dr. Pirkmajer Otmar: Naš problem upravne decentralizacije. Poinatis iz Misel in delo, Ljubljana, 1936, str. 21.

Pollak Rudolf: Ein Beitrag zur jugoslawischen Zivilprozessordnung. Poseben odtis iz Spomenice Mauroviću, Beograd, 1936, str. 49.

Dr. Stare Egon: Naši gospodarski odnošaji s Češkoslovaško. Poinatis iz Trgovskega lista, Ljubljana, 1936. Str. 43.

Staub's Kommentar zum Allgemeinen Deutschen Handelsgesetzbuch. Ausgabe für Österreich. I. Band. 13. Lieferung. Čl. 207—208. Dunaj. Manz. 1936. Str. 769—832.

Dr. Steska Henrik: Upravni postopek. Blasnika nasl. Ljubljana. 1936. Str. 112.

Dr. šečerov Slavko: Problemi svetske i naše privrede. Geca Kon. Beograd. 1936. Str. IX—200.

Dr. škerlj Milan: Ženevske menične konvencije. Ljubljana. 1936. Str. 34.

Dr. Štajgr Frant.: Nástin prednášok z civilného procesného práva. I. Subjekti pokračovania. Pravnik. Bratislava. 1936. Str. 272.

Timoškin Vladimir: Revizija i priziv po t. 4 i 5 § 336 k. p. Sarajevo. 1936. Str. 23.

Dr. Urbanc Anton: Advokatska tarifa. Advokatska komora v Ljubljani. Ljubljana. 1936. Str. 44.

Dr. Zuglia Srečko: Gradjansko procesno pravo. Gradjanski parnični postupak s naukom o uredjenju i nadležnosti sudskih vlasti. Geca Kon a. d. Beograd. 1936. Str. XIV—860.

Članki in razprave v pravniških časopisih. Arhiv XLIX, št. 1: Tasić Dj.: Makiaveli g. Slobodana Jovanovića u svetlosti njegove teorije o državi. Škerlj M.: Rezerve u ženevskim konvencijama o menici i o čeku. Vašić P.: Standarizacija u službi kontrole proizvodnje. Kulaš J.: Dolus i culpa u našem Kz. Hadži-Popović A.: Jedan slučaj indigniteta nepredvidjen u Gradjanskom zak. Pržić I.: Primena Danciškog ustava pred Stalnim sudom međunarodne pravde. Mirković M.: Organizacija privrede i administrativna organizacija zemlje. Džendić V.: Kad se ima smatrati da prestaje služba državnog službenika koji je pozvan na odsluženje obaveznog kadrovskog roka. — **Arhiv XLIX, št. 2:** Arandjelović D.: Pre trideset godina. Del Vecchio Dj.: Homo iudicis i nedovoljnost prava kao životnog pravila. Škerlj M.: Rezerve u ženevskim konvencijama o menici i o čeku. Petković I.: Ekzekvatura italijanskih presuda. Prodanović D.: Stavljanje pod sud i optužnica po Zakonu o štampi. Živadinović S.: O propisima Srp. gradj. zak. koji određuje nasledna prava dece pozakonjene mlošču vladaoca. Pavlović T.: Izmena teksta meničnog blanketa. Ivanović M.: Jedan upravni spor pred gradjanskim sudom. — **Branich št. 1:** Tauber L.: Krivičnopravna odgovornost organa novčanih zavoda pod zaštitom. Čulić R.: O nedopustivosti pripremnih podnesaka u gradjanskim parnicama posle početka usmene sporne rasprave. Knežević D.: Obaveza svedočenja u gradjanskim parnicama. Koštunica J.: Vansudsko otkazivanje porabnih ugovora. Čosić F.: Pravo zadržanja parničnih troškova dosudjenih stranci od protivne stranke. Tucaković M.: Problem zakonske i pravne analogije. — **Branich št. 2:** Marković C.: Predosnova gradjanskog zakonika. Blagojević B.: Moral i obligacije. Živković R.: Problem akcesorne prirode saučešća. Tucaković M.: Problem zakonske i pravne analogije. — **Mjesečnik št. 1:** Tomašić D.: Plemenska kultura i njeni današnji ostaci. Mudrović J.: Osnov za ulaganje u činovniški fond. Timoškini V.: Kolizija zakona. Schwarz V.: Kako treba da se tumači i primjenjuje odredba § 89 Kz.? Brajša S.: Da li je za višak tražbine nakon poravnanja van stečaja potrebna tužba? Muha M.: Značenje § 6 Grpp. s obzirom na propise §§ 47 I. i 48 st. 1 Grpp. — **Mjesečnik št. 2:** Tomašić D.: Plemenska kultura i njeni današnji ostaci. Rucner J.: Pravni život hrvatskoga Zagorja. Sokolić M.: Potreba zakona o moratoriju i valorizaciji. Kalinkov I.: Kada se može donijeti osudjujuća presuda radi prestupa pijanstva iz § 166 Kz.: Veček E.: Pravo na naknadu troškova liječnika, koji su državni i samoupravni činovnici prema § 316 odj. IV Kz. Golubović M.: Nekoliko pitanja, tičući se novčanih zavoda pod zaštitom. Gjurković M.: Može li šumski akordant biti poslodavac u smislu § 18 zak. o osig. radn.. Steinmetz I.: Pogrešna sudska praksa. — **Policija št. 1—2:** Čubinski M.: Povodom šestdesetogodišnjice dr. Metoda Dolenca, prof. Univerziteta. Popović M.: Komunistička akcija u nas. Goršić F.: Oko pravnog osnova naših političkih konfinacija. Kulaš J.: Lišenje života uz pristanak i navadjanje na samoubistvo. Stokić Lj.: Legalizacija pobačaja. Očokoljić N.: Projekt zakona o istupima. Franić A.: Da li je sreski načelnik dužan da sprovede sudski osudjeno lice iz sudskog istražnog zatvora u kazneni zavod po nalogu suda? Mitić P.: Mogu li se prihodi javno-beležniške kancelarije staviti pod sudsku zabranu (sekvestar)? Marinković B.: Otkup zemlje od otseljenih čivčija ili drugih obradivača. Hadžić H.: O administrativno-pravnom procesu uopšte. Zupan M.: Još o kaznenim odredbama. — **Policija št. 3—4:** Djisalović R.: Najmanja mera kazni lišenja slobode prema krivičnom zakoniku od 1929 god. Kecojević S.:

Istražni zatvor. Petrović B.: Odgovornost krivca saučesnika prema vojn. Kz. Popović J.: Utaja ili prevara, ili građanska obaveza. Hadžić H.: O administrativno-pravnom procesu uopšte. Milojković M.: Kome isplatiti naknadu štete za seoske i opštinske šume. — **Pravna misao št. 1:** Djordjević J.: Evolucija u društvenim naukama. Dukanać Lj.: Opravdanje porezivanja. Todorović D.: Korporativizam (doktrina socialnih katolika). Petrović B.: Socialni uzroci kriminaliteta. — **Pravna misao št. 2:** Tasić Dj.: Refleksije o pravnim izvorima. Popović N.: Vrednost medjunarodnih ugovora u svetlu italijansko-abisinskog sukoba. Kulaš J.: Komentar § 169 Kz. — **Pravni pregled št. 1:** Ukaz o amnistiji. Lalošević S.: Naknada štete po krivičnom delu za povredjenu čast. Savić V.: Formalne potrepštine zemljišnoknjižne molbe. — **Pravni pregled št. 2:** Maglić C.: Bolnica zaklade Stevana Semzō u Somboru. Galkanović Z.: O troškovima sudskog izvršitelja. L. S.: Rok za podnošenje utoka u ovršnim stvarima. Ivanišević N.: Razlika između izvidjaja i istrage. — **Pravosudje št. 11—12:** Ignjatović N.: O parničnim troškovima. Goršič F.: O pocepanosti sudske prakse. Branković S.: Rekurzni trošak. Stanojević D.: O pripremnim podnescima u grad. postupku. Steinmetz I.: Nekoliko primjedaba i predloga ka predosnovi grad. zakonika. Branković S.: Uskraćenje svedočenja. Vuković I.: Načelo materijalne istine i ustanova profesionalne (pozivne) tajne u kriv. sud. postupku. Stanoš I.: O ovjerovljenju u Sov. Rusiji. Blagojević V.: Izvori prava. Vajić P.: Djoka Nestorović. — **Pravosudje št. 1:** Čimić E.: Mjenica i zastarjelost. Marković Č.: Predosnova za Grad. zakonik. Čulinović F.: Uredba o zaštiti zemljišnog radnika. Berdović V.: Posledice propuštanja mjenične prezentacije. Vlajković B.: Ortakluk nije pravno lice. Branković S.: Uskraćenje svedočenja. Petković V.: Proširenje tužbe iz § 115 Grp. Perović N.: O paušalnom iznosu. — **Pravosudje št. 2:** Čimić E.: Nullum crimen sine poena. Šalovac: O pravnim lekovima po Kp. Čulinović F.: Uredba o zaštiti zemljišnog radnika. Branković S.: Pravo na dosudjeni trošak. Steinmetz I.: I opet „pogriješke u našim zakonima“. Hadži-Popović A.: Usvojenje po Vp. Solovjev M.: Specijalizacija sudijskog rada. Žitvaj E.: Položaj javnih beležnika stavljenih na raspoloženje. Timoškini i Baruch: Savremeni ruski kriv. Kodeks.

Razne vesti.

XLVI. redna glavna skupščina društva „Pravnika“ se je vršila dne 30. I. 1935 v ljubljanski pravosodni palači. Predsednik dr. jur. et hc. Dolenc je ob 18. uri otvoril skupščino, konstatiral sklepčnost in pozdravil vse navzoče. V svojem govoru se je spominjal predvsem pokojnih članov, ki so umrli v preteklem letu in je pri tem v prvi vrsti našteval velike zasluge pok. dvor. svet. Bežka in dr. Tekavčiča. Zbovalci so spomin teh dveh odličnih pravnikov počastili stoje s trikratnim vzklikom „Slava“. V svojem nadaljnjem govoru je predsednik poudaril težkoče, ki jih je prizadela gospodarska kriza tudi našemu društvu, vendar je odbor v vsakem oziru nadaljeval svoje delo in skušal doseči čim večje uspehe, ter je zlasti izhajal „Slovenski Pravniki“ redno in v še povečanem obsegu; pri tem se je predsednik tudi zahvalil uredniku „Slovenskega Pravnika“ dr. Sajovicu. Nadalje je omenjal, da se je vršilo več predavanj in se je zahvalil vsem predavateljem za njihov trud. Končno je poudaril, da je naše društvo tudi v preteklem

letu obdržalo prepotrebne stike z našim pravniškim naraščajem, zlasti s tem, da so bili dijaki vedno vabljeni na predavanja in da je društvo tudi lansko leto naklonilo svetosavsko nagrado v znesku 1.200 Din.

Nato je podal društveni tajnik dr. Lučovnik Hinko naslednje tajniško poročilo:

„Spoštovani zbor! Ko polaga odbor račun za svoje delo v preteklem poslovnem letu, moram predvsem kot društveni tajnik poudariti, da tudi naše društvo preživlja v tej gospodarski krizi težke čase. Na eni strani nas težijo zlasti pri izdajanju „Slovenski Pravniki“ materialne skrbi, ko smo pri tem skoro izključno navezani samo na članarino, a na drugi strani je še tem občutnejša kriza, ki se spričo težkih razmer, ki jih vsi doživljamo, polšača tudi pravniških krogov. Ne more se sicer splošno trditi, da bi zanimanje za naše društvo med pravniki padalo, vendar se tudi pri nas opaža neka stagnacija in zlasti ni v naše društvo pravičnega in nad vse pričakovanega dotoka od našega pravniškega naraščaja. Ta pojav je sicer za društvo nad vse težak, ali je vendar deloma razumljiv, ko absolvirani pravniki danes že težko dobe zaposlitve odnosno plačana mesta. Število članstva se torej ni bistveno spremenilo od lanskega leta in je štel naše društvo koncem leta 1935 687 rednih članov; pristopilo je 8 novih članov, 4 so izstopili, 5 članov pa je umrlo in sicer: honor. univ. prof. dr. Ludvik Böhm, dvor. svet. v pok. Božidar Bežek in advokati dr. Henrik Tuma, dr. Dragotin Treo in dr. Fran Tekavčič. Zlasti pokojni Božidar Bežek, ki je bil dolgoletni naš odbornik in sourednik „Slovenskega Pravnika“ ter je bil na lanskem občnem zboru izvoljen za častnega člana našega društva, je zapustil za seboj neizpopolnivo vrzel in je izgubil „Slovenski Pravniki“ v njegovi osebi nedosegljivega oblikovalca našega pravnega jezika. Tudi pok. dr. Tuma in dr. Tekavčič sta si pridobila neprecenljive zasluge za naše društvo ter sta bila oba med ustanovitelji društva in člana nepretrgoma od l. 1889. Dr. Tekavčič je bil tudi dolgoletni preglednik društva in sicer od l. 1915 dalje. Pokojni dr. Böhm sicer ni bil pravnik, a se je z vsem veseljem oklenil našega društva ter je zlasti večkrat nastopil kot odličan predavatelj. Društvo „Pravniki“ bo vsem pokojnim članom ohranilo časten spomin.

Odbor je tudi v preteklem poslovnem letu vzdrževal stike z našim pravniškim naraščajem. V to svrhu je votiral znesek 1.200 Din kot svetosavsko nagrado za tema: „Katere smernice daje naša ustava za civilno in kazensko pravo“; dva dijaka sta bila pri letošnji razdelitvi svetosavskih nagrad na univerzi nagrajena za predloženi deli. Razen tega so bili dijaki vedno vabljeni tudi na naša predavanja in smo jih vedno radevolje pritegnili v svoj krog.

Tudi v preteklem letu je društvo odlično sodelovalo zlasti po svojih odbornikih v kongresnem odboru pri organizaciji in izvedbi kongresa pravnikov Kraljevine Jugoslavije, ki se je vršil meseca septembra lanskega leta v Beogradu. Ta jubilejni kongres je dosegel v vsakem oziru, zlasti pa v znanstvenem pogledu velik uspeh. Kot naši referenti so nastopili na kongresu dr. Krivic, dr. Moro in dr. Lučovnik. Zlasti je bila častna udeležba slovenskih pravnikov na tem kongresu, s čimer smo tudi pripomogli, da je kongres tako odlično uspel. Nekaj naših članov kongresnega odbora je za svoje delo dobilo priznanje tudi na Najvišjem mestu v obliki visokih odlikovanj.

V zvezi s tem mi je tudi poročati, da je naše društvo na vprašanje dr. Bařinke iz Bratislave odgovorilo, da glede na obstoječe gospodarske in politične prilike v posameznih slovanskih državah še ne kaže pričeti z organiziranjem bodočega kongresa pravnikov slovanskih držav, ki naj bi se po prvotnem načrtu vršil v Varšavi.

Dne 19. maja 1955 se je vršil naš tradicionalni pravniški izlet na goro Lisco in v Sevnico, kjer smo se v prijetnem razpoloženju sestali s tovariši iz Zasavja in iz celjskega okrožja, in priznati se mora, da je tudi ta izlet zlasti vsled številne udeležbe in neprisiljene družabnosti prav lepo uspel.

Kar se tiče znanstvenega delovanja v našem društvu mi je predvsem omeniti, da je naše društvo tudi v pretekli poslovni dobi priredilo več odličnih in zanimivih predavanj, s čimer je naše društvo zopet dokazalo, da resno stremimo za glavnim našim ciljem: pospeševati in gojiti pravno znanost v pogledu teorije in prakse. Predavali so go spodje: 1.) dr. Josip Voršič „O zaščiti upnikov de lege ferenda“ (22. februarja 1955), 2.) univ. prof. A. Maklecov: „O analogiji v kazenskem pravu“ (1. marca 1955.), 3.) univ. prof. dr. Metod Dolenc: „V pričakovanju zopetne novelizacije kazenskega postopnika“ (6. marca 1955.), 4.) dr. Vladimir Murko: „O novejši bančni zakonodaji“ (29. marca 1955.), 5.) dr. Fran Skabernè: „Slovenski advokati in notarji v slovsstvu, znanosti in politiki“ (13. aprila 1955 v restavraciji Zvezda), 6.) sodnik okr. sodišča dr. Jurij Štempihar: „O varnostnem (fiduciarnem) prenosu premičnin in terjatev“ (5. decembra 1955.), 7.) univ. prof. dr. Aleksander Bilimovič: „O načrtu združnega zakona kraljevine Jugoslavije“ (12. decembra 1955.), 8.) namest. viš. drž. tož. in privat. docent dr. Avgust Munda: „Pojem poskusa v najnovejši zakonodaji s posebnim ozirom na nemško narodno socialno pravo“ (16. januarja 1956.) in 9.) advokat dr. Matej Pretner: „O kartelih“ (25. januarja 1956.).

Udeležba pri predavanjih je bila sorazmerno dobra in po nekaterih predavanjih so se vršile tudi zanimive diskusije, ki so pripomogle, da so se obravnavane materije vsestransko proučile. Za prihodnje mesece je najavljenih še nekaj predavanj in pričakovati je torej, da bo tudi letošnja predavalna sezona vsekakor dosegla svoj namen. Vsem gg. predavateljem se odbor na tem mestu še enkrat zahvaljuje za njihovo požrtvovalnost.

Vso pozornost pa je seveda naše društvo posvečalo tudi lansko leto svojemu glasilu „Slovenski Pravnik“. Mislim, da lahko tudi na letošnjem občnem zboru brez bojazni ugotovimo, da je „Slovenski Pravnik“, ki je lansko leto zaključil svoj 49. letnik, vseskozi obdržal svojo dosedanjo znanstveno višino in ugled, ki ga uživa ne samo pri nas, temveč tudi med pravniškimi krogi v Beogradu in Zagrebu in drugod. Kljub temu, da se stalno borimo z velikimi finančnimi težkocami in da je tudi lansko leto odpadla podpora ministrstva pravde, je „Slovenski Pravnik“ redno izhajal v nezmanjšanem obsegu in prinašal aktualne članke iz raznih panog pravne znanosti ter zlasti iz sodne prakse, ter priobčeval civilne in kazenske odločbe našega najvišjega sodišča.

Tudi v bodoče bo treba v „Slovenskem Pravniku“, ki je predvsem glasilo praktičnih juristov, posvetiti vso pozornost raznoterim problemom iz sodne in upravne prakse in v to svrho vabimo vse naše pravnike, da pristopijo kot sodelavci s primernimi članki in da tako še izpopolnimo svoje glasilo. — Pač je advokatska komora v Ljubljani tudi lansko leto podprla naše glasilo z velikodušno podporo v znesku 5000 Din, kateri znesek se bo predvsem uporabil za izdajo dr. Skabernetovega predavanja, ki izide kot posebna priloga „Slovenskega Pravnika“. Naj mi bo na tem mestu dovoljeno, da se advokatski komori iskreno zahvalim za to podporo, kakor se tudi zahvalim banski upravi v Ljubljani za podporo v znesku 4000 Din in mestnima občinama v Ljubljani in Mariboru za nakazano podporo v znesku 1000 Din, odnosno 500 Din.

Prav posebno slovesno je društvo lansko leto proslavilo 60 letnico 4 univ. profesorjev ljubljanske pravne fakultete gg. dr. Gregorja Kreka, dr. Rada Kušēja, dr. Milana Škerlja in dr. Metoda Dolenca, ki so vsi tekom lanskega leta izpolnili 60 let. V znak priznanja za številne zasluge, ki so si jih navedeni jubilariti stekli na znanstvenem polju i v prid naše univerze i v prid našega društva, je izšla posebna slavnostna številka „Slovenskega Pravnika“ s slikami vseh 4 slavljencev in z zanimivo vsebino 10 člankov bivših slušateljev ljubljanske pravne fakultete. Celokupni odbor pod predsedstvom podpredsednika dr. Sajovica je na posebni slavnostni seji (dne 16. decembra 1935) izročil vsakemu slavljencu po en lično v usnje vezan izvod te slavnostne številke s posebnim posvetilom. Tako se je naše društvo na skromen način oddolžilo vsem štirim jubilarantom za njihove velike zasluge, a obenem se je na ta način tudi manifestirala ozka povezanost med pravno znanostjo in našim društvom, kar nam daje jamstvo, da bomo tako lahko dosegli še velike uspehe. — Našemu predsedniku gospodu dekanu dr. Metodu Dolencu, ki tako odlično vodi društvo, pa je k njegovi 60 letnici odbor po podpredsedniku in tajniku izrekel še prav posebno iskrene čestitke.

Spričo težav, ki jih je naše glasilo v zadnjem času zlasti po stavki tipografov doživljalo pri tiskanju v Narodni tiskarni, se je odbor odločil, da se vsled teh tehničnih zaprek in vsled preobremenjenosti do sedanje izbere druga tiskarna.

Kar se tiče načrta za enotni državljanski zakonik je društvo v razgovorih glede najprimernejše ureditve tega dela z g. univ. prof. dr. Lapajnetom. Pričakovati smemo, da bo moči izvršiti posebno poročilo o tem velevažnem delu, ki naj bo dostojno znanstvenemu nivoju naših pravnikov, ter naj ustreza teoretičnim in praktičnim potrebam.

V preteklem letu smo tudi pristopili k ureditvi naše knjižnice, ter smo predvsem izročili knjižnici juridične fakultete v Ljubljani vse periodične (tuzemske in inozemske) časopise, ki jih prejemo v zameno za „Slovenski Pravnika“. Ti časopisi so namreč po večini ostali v naši knjižnici nedotaknjeni, dočim bodo v knjižnici juridične fakultete postali dostopni širšim našim pravniškim krogom in zlasti tudi našemu dijaštvu. Iz tega razloga tudi prosim občni zbor, da ta ukrep vzame na znanje in ga naknadno odobri.

Odbor je na pobudo g. podpredsednika dr. Sajovica pokrenil akcijo, da se pokloni Stolu sedmorice odd. B. v Zagrebu nekaj prepotrebnihih strokovnih knjig, ki jih tamkajšnja knjižnica nima. Tu sta zopet velikodušno priskočili na pomoč advokatska in notarska komora v Ljubljani, ki sta v to svrhu votirali znesek 2000 Din, odnosno 400 Din; za poslani knjige se nam je predsedništvo našega najvišjega sodišča iskreno zahvalilo. — V Ljubljani se snuje že dalj časa po iniciativi „Filozofskega društva“ „Zveza znanstvenih društev“, h kateri je tudi naše društvo prejelo vabilo za pristop. Ta akcija pa preko začetnega štadija še ni prišla in bo šele prihodnji mesec prvi pripravljalni sestanek. Bodoči razvoj bo šele pokazal, kakšno stališče naj zavzame naše društvo napram tej zvezi. — Odbor je imel v preteklem letu 7 sej, na katerih so se reševali tekoči posli.

Ob koncu tega poročila naj mi bo dovoljeno, da ponovno apeliram na vse naše člane, da se kljub težkim gospodarskim prilikam še z večjim zanimanjem oklenejo našega društva, v katerem naj se osredočuje vse naše pravniško življenje in tako zares postanemo močen in pomemben faktor v naši javnosti.

Prosim, da se poročilo vzame blagohotno na znanje!“

Poročilo tajnika je bilo soglasno sprejeto, nakar so zborovalci na poziv predsednika vzklknili trikratni „Slava“ v spomin tudi ostalih umrlih članov, ki jih je omenjal tajnik v svojem poročilu. — Obenem je občni zbor odobril soglasno sklep odbora, po katerem so se v tajniškem poročilu navedeni časopisi izročili proforski knjižnici juri-dične fakultete v Ljubljani.

Nato je podal blagajnik dr. Urban c Anton sledeče blagajniško poročilo:

D o h o d k i so znašali:

Saldo iz l. 1934 pri Poštni hranilnici	Din	112'40
Članarine	„	55.229'50
Prodaja prejšnjih letnikov „Slovenskega Pravnika“	„	1.466'50
Prodaja terminologije na račun kongresa pravnikov slovanskih držav v Bratislavi	„	365'—
Podpora občine v Mariboru	„	500'—
Podpora občine ljubljanske	„	1.000'—
Podpora Advokatske komore v Ljubljani	„	5.000'—
Podpora kr. banske uprave	„	4.000'—
Dvigi	„	9.455'—
Članarina za kongres	Din	12.550'—
Nakazilo kongresni pisarni	„	10.000'—
	Din	2.550'—
Stroški organizacije za kongres	„	1.820'—
	„	730'—
	Din	77.856'40

I z d a t k i so znašali:

Tiskarna	Din	42.374'—
Račun Delniške tiskarne za slavnostno številko	„	1.850'—
Honorarji	„	18.978'—
Ekspedicija	„	1.536'75
Upravni stroški	„	5.307'03
Nakup starih letnikov „Slovenskega Pravnika“	„	1.200'—
Prispevek za prenos pok. dr. Volčiča v Novem mestu na novo pokopališče	„	1.000'—
Svetosavska nagrada	„	800.—
Saldo Poštne hranilnice	„	602'37
Saldo ročne blagajne	„	4.208'25
	Din	77.856'40

Obenem je predlagal blagajnik, da naj ostane društvena članarina v dosedanji višini.

Poročilo blagajnika je bilo soglasno sprejeto.

Nato je poročal preglednik dr. Žirovnik, da je pregledal blagajniške knjige in da je vse blagajniško stanje našel v redu, ter predlagal, da se podeli odboru absolutorij. Preglednikov predlog je bil soglasno sprejet in je občni zbor obenem sklenil, da se zadovolji s pregledom blagajne in pregledom po dr. Žirovniku, ker je med tem umrl drugi preglednik dr. Tekavčič.

Pri volitvah je bil na predlog namestnika viš. drž. tožilca dr. Munde soglasno z vzklikom izvoljen dosedanji odbor s predsednikom dr. Dolencem na čelu in dosedanji preglednik dr. Žirovnik; namesto pok. dv. sv. Bežeka se je izvolil nov odbornik sodnik apelac. sodišča Janša Josip in namesto pok. preglednika dr. Tekavčič Josipa pa se je izvolil nov preglednik dr. Žužek Bogdan.

Predsednik dr. Dolenc se je nato v svojem kakor tudi v imenu odbora zahvalil za izvolitev.

Med slučajnostmi je vprašal sodni pristav Gubenšek, kakšna je naklada „Slovenskega Pravnika“ in koliko znašajo zadevni izdatki; blagajnik dr. Urbanc mu je odgovoril in se je Gubenšek s tem odgovorom zadovoljil. — Dr. Pretner Matej je izrazil željo, da bi „Slovenski Pravnik“ izhajal vsak mesec; na pojasnilo urednika dr. Sajovica, češ da to iz tehničnih, finančnih in tudi stvarnih razlogov ne bi bilo oportuno, je dr. Pretner umaknil to svojo željo.

S tem je bil dnevni red glavne skupščine izčrpan in ker se nihče ni več oglasil k besedi, je predsednik dr. Dolenc zaključil zborovanje in se zahvalil vsem za udeležbo.

Kronika društva „Pravnika“. Na glavni skupščini dne 30. januarja t. l. izvoljeni odbor se je konstituiral tako-le: predsednik dr. Dolenc, podpredsednik dr. Sajovic, tajnik dr. Lučovnik, blagajnik dr. Urbanc. — Predavali so na društvenih sestankih: dr. Matej Pretner: O urejevanju naših kartelov (6. februarja), dr. Stojan Bajič: Nove smeri v nemškem delovnem pravu (20. februarja), dr. Evgen Spektorski: O pravoznanstvu in psihologiji (12. marca), dr. Metod Dolenc: O pravnem položaju neporočenih življenskih drugov (18. marca).

Osebnosti. Postavljena sta Rus Ernst za sodnika sreskega sodišča v Prnjavoru, dr. Umnik Ivo za pristava v Dolnji Lendavi. — Odvetniško pisarno je otvoril dr. Zajec Marjan v Ljubljani, preselil se je v Ljubljano odvetnik dr. Druškovc Andrej. — Umrli je emer. odvetnik dr. Lederer Robert.

„Društvo prijateljev pravne fakultete v Ljubljani“ je imelo 2. marca t. l. svoj redni občni zbor. Soglasno je bil izvoljen ta-le odbor:

Predsednik: dr. Vladimir Golia, predsednik apelacijskega sodišča; I. podpredsednik: dr. Janko Žirovnik, predsednik odvetniške zbornice; II. podpredsednik: dr. Stanko Majcen, pomočnik bana; III. podpredsednik dr. Andrej Kuhar, predsednik notarske zbornice; IV. podpredsednik: dr. Ivan Slokar, generalni ravnatelj Zadrúžne Gospodarske banke; tajnik: dr. Avgust Munda, namestnik višjega državnega tožilca; tajnikov namestnik: dr. Lado Vavpetič, odvetnik; blagajnik: dr. Rudolf Sajovic, univ. profesor; namestnik dr. Rudolf Krivic, odvetnik. Odborniki: dr. Metod Dolenc, dekan juridične fakultete; dr. Edvard Pajnič, apelacijski sodnik v pok.; dr. Stanko Lapajne, univerzitetni profesor; dr. Jure Adlešič, župan ljubljanski; dr. Alojzij Gradnik, predsednik apelacijskega sodišča; dr. Josip Hacin, odvetnik; Ivan Škarja, državni svetnik; dr. Josip Kavčič, predsednik okrožnega sodišča; Ivan Šubic, magistratni ravnatelj; Peter Keršič, predsednik okrožnega sodišča; Sedlar Avgust, finančni direktor; dr. Franc Vidovič, predsednik okrožnega sodišča; Franc Žihar, predsednik okrožnega sodišča. Preglednika: dr. Josip Krevl, notar in dr. Boris Furlan, odvetnik in privatni docent. Razsodniki: dr. Vidmar Jože, državni pravobranilec; dr. Ivan Vrtačnik, predsednik upravnega sodišča v pok.; Ivan Mohorič, narodni poslanec. V eksekutivi so: predsednik, tajnik, blagajnik, dr. Metod Dolenc, dekan pravne fakultete in dr. Janko Žirovnik, predsednik odvetniške zbornice.

Članov je imelo društvo 366. Za izdajanje „Zbornika znanstvenih razprav“, ki ga izdaja profesorski zbor pravne fakultete, je zbralo društvo leta 1935 15.109'50 dinarjev. Stroški za Zbornik so bili 25.071 Din 25 para. Zbornik je bil tiskan v 700 izvodih, prodalo oziroma oddalo pa se je 447 izvodov. Največji kontingent članstva so dali odvetniki (157) in sodniki ter državni tožilci (75). Ni treba poudarjati, da je izdaja Zbornika za slovensko in jugoslovansko pravno znanost velikega pomena. Univerza ne izčrpa svojega delovanja s tem, da

tradira znanost dijakom, univerza je tudi žarišče umetnosti, pravna fakulteta pa je pravna delavnica naroda. V njej se izoblikuje pravo, iz nje črpa zakonodaja. Zbornik pa je tudi poslanica naše slovenske univerze inozemski znanosti.

Društvo je tudi to leto pazljivo sledilo vsem dogodkom naše fakultete in univerze. Kakor preteklo leto je društvo tudi letos nabiralo knjige za knjižnico pravne fakultete. Tudi društvu slušateljev pravne fakultete je društvu naklonilo nekaj knjig. Odbor se je obrnil tudi na notarsko zbornico s prošnjo, da bi notarji priporočali imovitejšim testatorjem, naj se v oporokah spominjajo pravne fakultete in odnosno slovenske univerze.

Temu izvlečku iz tajniškega poročila (dr. Munda) naj bo pristavljeno še par števil iz blagajnikovega poročila. Društvo je imelo lansko leto dohodkov Din 15.663'50 (članarina 15.109'50 in natekle obresti 554'— Din). Izdatki so znašali 14.699'96 Din in jih sestavljajo naslednje postavke: prispevek fakulteti za zbornik 11.580'— Din, prispevek Društvu slušateljev juridične fakultete 572'— Din, provizija poverjenikom in služiteljem 1245'50 Din, pisarniški in poštni stroški 1302'46 Din. Prebitek znaša torej 963'54 Din.

Ustanovna skupščina javnobeležniške komore se je vršila dne 8. marca 1936 in je izvolila nastopni odbor: predsednik dr. Kuhar Andrej, javni notar v Ljubljani, namestnik: dr. Krevl Josip, javni notar v Ljubljani; člani: dr. Sorli Ivo, javni notar v Mariboru, Jereb Rado, javni notar v Slov. Konjicah, Šink Stevo, javni notar v Škofji Loki, dr. Jereb Peter, javni notar v Radečah, dr. Stojan Ivan, javni notar v Celju, Ušlaker Ivan, javni notar v Ljubljani; namestniki: dr. Pehani Beno, javni notar v Višnji gori, Mastnak Fran, javni notar v Trebnjem, dr. Jenko Mile, javni notar v Kozjem, Mrevlje Artur, javni notar v Logatcu.

Novela k nemškemu kazenskemu zakonu z dne 28. junija 1935. To je že četrta novela, ki jo je izdala nemška narodnosocialna vlada h kaz. zakonu. V tej noveli so spremenjene nekatere važne in osnovne določbe nemške kazenske zakonodaje.

Že dlje časa se je razpravljalo v nemškem slovstvu vprašanje o dopustnosti analogije v materialnem kazenskem pravu. Mislim na analogijo in malam partem. Sedaj je to vprašanje z zakonom rešeno. Novelirana določba § 2 nemškega kaz. zak. se sedaj glasi tako: „Kaznuje se, kdor započne dejanje, o katerem določa zakon, da je kaznivo ali ki zasluži, da se kaznuje po osnovni misli kakega kaz. zakona (nach dem Grundgedanken eines Strafgesetzes) in po zdravem ljudskem občutku (nach gesundem Volksempfinden). Če ni mogoče neposredno uporabiti za dejanje nobeno določno kazensko določbo, se kaznuje dejanje po onem zakonu, katerega osnovna misel se nanj najbolj prilaga (dessen Grundgedanken auf sie am besten zutrifft).“ Sodnik torej ne sme po tej določbi poljubno uporabljati analogije, marveč je pri tem vezan na dvoje: na pravni red (osnovna misel kaz. zak.) in na pravni čut ljudstva. Da se lahko ta določba izvede v praksi, je vlada hkrati spremenila kazenski postopnik. Državni tožilec mora uvesti kazensko postopanje tudi tedaj, če gre za tak analogen (atipičen) primer, sodnik pa mora v takem primeru obtoženca obsoditi. Če tega ne stori, je dopusten zoper sodbo pravni lek.

Druga načelno važna sprememba se tiče časovne veljave kaz. zakona. Doslej je veljala tudi po nemškem kaz. zakonu določba, da se mora (!) uporabiti milejši zakon, če je bil po storjenem zločinu spremenjen kazenski zakon (§ 2 odst. 2 nemškega k. z.). To obligatorno do-

ločbo je spremenila novela v fakultativno. Sodnik „sme“ v takem primeru uporabiti milejši zakon.

V procesualnem pogledu je važna določba, ki dovoljuje sodniku reformatio in pejus. Glasi se tako (§ 331): „Dasi je le obtoženec, njegov zakoniti zastopnik ali v njegovo korist državni tožilec prijavil pravni lek zoper sodbo, jo sme sodišče spremeniti tudi na škodo (!) obtoženca.“ Prav to velja za obnovo kaz. postopanja. Ustrezna določba kaz. postopnika (§ 373, odst. 2) se po noveli glasi tako: „Dasi je predlagal obnovo postopka le obsojenec ali njegov zakoniti zastopnik, ali v njegovo korist državni tožilec, se sme sodba spremeniti na škodo obtoženca.“

Novela ima še celo vrsto novih materialnih in procesualnih določb, ki pa niso načelnega pomena. Najvažnejše so one, ki so v zvezi z uveljavlo novega brambnega in novega lovskega zakona. Zanimiva in zelo dobra se nam pa zdi procesualna določba (§ 145 b), ki se tiče izsiljevanja: Glasi se tako: „Če je storjeno primoranje ali izsiljevanje s pretnjo, da bo storilec razkril neko kaznivo dejanje, sme državni tožilec opustiti pregon zaradi dejanja, čigar razkritje je bilo zapretno, če ni neobhodno potrebno, da se to dejanje zbog povračila (zur Sühne) in zaradi zaščite občestva preganja.“ Justični minister dr. Gütner je to določbo objasnjal sledeče: Često nimajo izsiljeni poguma naznaniti izsiljevalca, ker se s tem sami izročajo kaz. postopanju. Prav najnevarnejši izsiljevalci uidejo na ta način zasluženi kazni. Z novelirano določbo se izsiljevalčevi žrtvi olajša kazenska ovadba.

Dr. Munda.

Zločini po nemškem zakonu o zaščiti nemške krvi in nemške časti. Dne 15. septembra 1935 je praznovala oficialna Nemčija važen mejnik nemške narodnosocialistične zakonodaje. S tem dnevem je bil vzakonjen novi zakon o državljanstvu, ki daje državljanstvo le onim pripadnikom države, ki so nemške ali sorodne krvi. Le nemški državljan (Reichsbürger) — ne vsak pripadnik nemške države (Staatsangehöriger) — uživa vse politične pravice (§ 2).

Zakon o zaščiti nemške krvi in nemške časti, ki je bil istega dne objavljen, je pravzaprav le logična posledica zakona o državljanstvu. To se vidi že iz uvodnih besed tega zakona, ki se glase: „Prežet spoznanja, da je čistost nemške krvi pogoj za nadaljnji obstoj nemškega naroda, in prežet po neupogljivji volji, zagotoviti obstoj nemškega naroda za vso bodočnost, je nemški državni zbor soglasno sklenil...“ Prepovedi tega zakona so nastopne: 1. Prepovedano je sklepanje zakonov (brakov) med židi in pripadniki države, ki so nemške ali sorodne krvi. Zakoni, ki bi se sklepali kljub tej prepovedi, so neveljavni (§ 1). 2. Izvenzakonsko spolno občevaranje med židi in pripadniki države, ki so nemške ali sorodne krvi, je prepovedano (§ 2). 3. Židje ne smejo zaposliti v svojem gospodinjstvu ženskih pripadnikov države, ki so nemške ali sorodne krvi (§ 3). 4. Židom je prepovedano, razobešati državne ali narodne zastave (§ 4).

Kdor krši prepoved, omenjeno pod 1., se kaznuje z robijo (Zuchhaus); moška oseba, ki krši prepovedi pod 2. ali 3., se kaznuje z zaporom ali z robijo; kdor pa krši prepovedi, navedeni pod 3. ali 4., se kaznuje z zaporom do enega leta in z denarno kaznijo ali z eno teh kazni (§ 5).

Oba omenjena zakona sta dopolnjena z naredbama z dne 14. novembra 1935. Naredba k zakonu o državljanstvu odreja, da žid nima glasovalne pravice v političnih stvareh in da ne sme izvrševati javne službe (§ 4). Židovski uradniki se upokoje. Naredba podrobno določa, koga je imeti za žida (§ 5). Naredba k zakonu o zaščiti nemške krvi in

časti podrobno tolmači prepovedi, omenjene v določbah § 1 do 4 tega zakona.

Priobčujemo vsebino teh zakonov in naredb zbog tega, ker so novost v zakonodaji, posebno pa v kazenski zakonodaji. Prva posebnost zakona o zaščiti nemške krvi in nemške časti je ta, da proglašča zakonodavec neka dejanja za protipravna, ki jih smatrajo druge države za nekazniva. Druga posebnost tega zakona so stroge sankcije, s katerimi grozi zakonodavec onemu, ki krši te prepovedi. Zakon proglašča dejanja, navedena v tem zakonu (§§ 1—4), za kriminalno nepravdo. Kazensko materialno pravo je subsidiarnega značaja. Ono daje raznim pravnim dobrinam le „večjo“ zaščito, če zaščita na drug način n. pr. po civilnem pravu ne bi zadostovala. Tako ščiti n. pr. kazenski zakon posest in lastnino tujih premičnih stvari, ne pa posesti in lastnine nepremičnih stvari. Za te zadostuje zaščita po civilnem pravu. Zakon o zaščiti nemške krvi in časti je tipičen izraz nemške narodnosocialistične miselnosti. Le iz tega vidika lahko razumemo, da ni dal zakonodavec svojim normam le civilne, marveč tudi kazenskopravno zaščito in da je proglasil nekatere teh kršitev celo za zločinstva.

Dr. Munda.

Avtorjeva izjava. Prosim, da smem s tem pojasniti slovenskemu pravniškemu svetu, da je v seznamu, ki se nahaja v § 32 moje začetkom tega leta izdane knjige: „Pravna zgodovina za slovensko ozemlje“ izostala vsa serija spisov avtorjev, ki imajo začetno črko P. Obsega po rokopisu sledeče avtorje: Pajk Josip, Pazelt Erna, Peisker Jan, Petrović Radmila, Planer Evgen, Pleteršnik Makso, Polec Janko (5 del), Poll Bernhard, Pomladinovič L. (pseudonim), Potočnik Matko. Na nujno in izrečno prošnjo g. založnika sem bil namreč zadnjo korekturo zadnje tiskovne pole (seznam in register) prepustil njemu samemu, da jo opravi v — Kamniku pri tiskarju. Tu se je pripetila omenjena nesreča — brez moje krivde — kvečjemu, če se mi hoče naprtiti culpa in eligendo... Da bi bil na kakršenkoli način odobril označeno izpustitev, je izključeno.

Dr. Metod Dolenc.

Popravka k knjigi „Upravni postopek“. Gospod dr. Henrik Stejska, avtor knjige „Upravni postopek“, o kateri bo prinesel „Slovenski Pravnik“ še podrobno poročilo, nas prosi, da obvestimo čitatelje na naslednji tiskovni pomoti:

1. Na strani 68. je izpadel četrti odstavek, ki se glasi: „V ožjem smislu so izmed teh odlokov deklarativni le oni, ki ugotavljajo neko že obstoječe pravno stanje (obstoj ali neobstoj pravnega odnošaja odnosno kršitev pravice in dolžnosti), torej le gori omenjene razsodbe in pa posvedočbe o pravnih odnošajih. Le na take deklarativne odloke v ožjem pomenu se nanašajo prejšnja izvajanja o nedopustnosti svobodne ocene pri izdavanju deklarativnih aktov.“

2. Na strani 89. se glasi deveta vrsta od spodaj pravilno: „kakšno pravico, vobče za naprej (ex nunc).“

Stečaj. Na Pravnom fakultetu u Zagrebu raspisan je stečaj za mjesto univerzitetiskog docenta za upražnjenu katedru Narodne pravne historije. Kandidati imadu do kraja juna t. g. predati u Rektoratu Univerziteta u Zagrebu svoje molbe obložene naučnim radovima, opisom života, doktorskom diplomom i dokumentima po §§ 3 i 4 Zakona o činovnicima.

Naročnina za „Slovenski Pravnik“ znaša 60 dinarjev. Gg. naročnike prosimo, da zaostalo naročnino čimprej poravnajo; tudi uprava mora poravnati svoj dolg tiskarni. Poslužijo naj se v to priloženih položnic; kdor pošilja naročnino s pošt. ali čekov. nakaznico, naj jo naslovi na „Društvo »Pravnik« v Ljubljani“ (ne osebno na blagajnika), ker se pripisuje vsa naročnina čekovnemu računu pri poštni hranilnici. Tudi reklamacije naj se naslavljaajo tjakaj; upoštevajo se samo prvih 14 dni potem, ko je list izšel. Prav tam se dobe: Spomenica na drugi Kongres pravnika in letniki „Slovenskega Pravnika“ od l. 1909. naprej. Cena s poštnino vred za Spomenico o ljubljanskem Kongresu — 25 Din, za „Slovenski pravnik“ letniki od 1923 do 1935 po 70 Din, ostali letniki po 40 Din. Posamezni snopiči (dvojne številke) po 12 Din.

Dr. E. Pajnič: Sreska kot kazenska sodišča po novem zakoniku o sodnem kazenskem postopanju — cena 15 Din.

Uporedna slavenska pravnička terminologija — cena 30 Din.

Kupimo 1. in 2. številko letnikov 1930., 1931. in 1933. „Slovenskega Pravnika“. Ponudbe na upravo lista.
